

NR: 1-2017

Vurm för svensk kultur i Storbritannien Fördjupande poddar intar scenkonsten Det våras för kortfilmen

Joanna Rytel:

*"Tittaren ska
känna sig obekväm"*

SCEN & FILM

Teaterförbundets tidning

Jag är optimist – finns viljan att utreda våra villkor finns hopp!

ÅR 2017 ÄR FÖRSTA ÅRET med en helstatlig filmpolitik, det gamla filmavtalet finns inte längre. Att Teaterförbundet välkomnar detta är ingen nyhet men nu är det dags att också ge den ett innehåll. Våra yrkesavdelningar för medlemmar som arbetar med film, Sveriges Filmregissörer, Filmavdelningen, Skådespelaravdelningen och Biografavdelningen, har redan påbörjat sitt arbete inom de branschråd som är tillsatta. Vi kommer att ta ansvar och vara en del i arbetet med att skapa förutsättningar för att utveckla och stärka möjligheterna för svensk filmproduktion i alla dess olika genrer.

Strax före årsskiftet presenterade Konstnärsnämnden sin rapport *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor*. Senast detta gjordes var 2004. Nu baseras statistik och slutsatser på uppgifter från 2014. De konstområden som ingår är bild, form, dans, film, musik, teater och ord. Inte enbart våra medlemmar således, men slutsatserna är desamma över hela linjen. Konstnärernas inkomstutveckling ligger långt under befolkningen i stort under denna period. Detta trots att fler är mer välutbildade än tidigare. Tydligt är också hur fler bor och flyttar till storstadsregionerna för att kunna arbeta. Andelen egenföretagare ökar. Utredningen visar också att inkomstspridningen mellan olika konstnärer kan vara stor.

Det är oacceptabelt att yrkesverksamma i vår bransch ska ha sämre förutsättningar än andra på arbetsmarknaden. En osäker arbetsmarknad innebär inte bara oro för kommande anställningar utan påverkar även våra möjligheter att bilda familj och vara en del av trygghetssystemen (sjukvård, försäkringar). Här behövs en mer offensiv konstnär- och kulturpolitik med kraftfulla insatser för bra villkor och bättre social trygghet.

Läs mer om Konstnärsnämndens rapport på sid 9 i tidningen.

I slutet av januari presenterade också Myndigheten för kulturanalys sin rapport *Dramatiska villkor* om Länsteatrarnas ekonomiska handlingsutrymme 1980-2015. Här slår man fast att Länsteatrarnas verksamhetsanslag har urholkats av kostnadsutvecklingen och att detta har pågått sedan början av 1990-talet. För Teaterförbundet är inte heller detta någon nyhet, men naturligtvis är det bra att Myndigheten för Kulturanalys slår fast detta, och att man kan luta sig mot siffror även här.

I samband med presentationen i januari deltog jag vid en seminariedag där vi diskuterade vad detta har fått, och får, för konsekvenser när det gäller anställningar av personal, ledarskap, konstnärlig verksamhet och arbetsmiljö på Länsteatrarna.

Utredningen slår fast att de fasta tjänsterna har minskat, det är heller ingen nyhet. Teaterförbundet har tagit sitt ansvar och arbetat för kompletterande anställningsformer som ska vara trygga och också stärka ett utvecklingsarbete, till exempel Teater-Dans- och Musikallianserna och långtidskontrakten på 2-5 år för konstnärlig personal. Nu ser vi att de kortare anställningarna ökar även för den tekniska och administrativa personalen. Här finns arbete att göra.

Hur ser det konstnärliga handlingsutrymmet ut i relation till de ekonomiska förutsättningarna? Konsten att göra storverk med en ekonomisk svängrem var en av rubrikerna under seminariedagen hos Länsteatrarna. Hur ska våra politiker möta upp?

REGERINGEN HAR ÄVEN tillsatt en statlig utredning som under 2017 ska se över villkoren för professionellt verksamma konstnärer. Tilltron till utredningar varierar, stannar det vid utredning eller får vi några konkreta resultat? Bli det några förbättringar?

Jag är alltid optimist, om viljan finns att ta reda på hur våra medlemmars villkor ser ut så borde regeringen också vara beredd att se till att öka våra möjligheter att verka inom scen och film. Våra verksamheter är nödvändiga grundpelare i vårt demokratiska samhälle.

ANNA CARLSON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: BILD UR JOANNA RYTELS FILM *STAY UPS*
KAMERA: BJÖRN KJELLTOFT

Scen & film – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Annicka Istemo, Gert Lundstedt, Kristian Pohl**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Shebly Niavarani, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska Söderberg**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2017.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

10

16

18

30

Innehåll nr 1-2017

4 MÅNADENS BILD

Skådespelare och dockspelare på Öland: Anna Hammarstedt.

7 DÅLIGA ARBETSVILLKOR I TV-BRANSCHEN

Ny enkät signalerar problem med arbetstider och uteblivna ersättningar.

9 USEL INKOMSTUTVECKLING FÖR KONSTNÄRER

Konstnärer får mindre tillgång till försäkringssystemen.

10 KULTURRÅD I LONDON: ELLEN WETTMARK

Svensk kultur står högt i kurs i Storbritannien.

12 TEATERPODDAR ÖPPNAR FÖR SAMTAL OCH NYA MÖJLIGHETER

Fördjupande poddar intar scenkonsten.

18 GRATTIS TILL FRAMGÅNGARNA MED ALLA KORTFILMER

Scen&film samtalar med Johannes Nyholm och Joanna Rytel.

26 HEJDÅ POPCORN, HEJ KVALITET

24 åriga Siri Pekkari är ny föreståndare för Folkets Bio i Luleå.

29 KRÖNIKA: SOPHIE HELSING

Vi i teaterskolan tågade mot Le Pen!

30 LIV UTFORSKAR MASKULINA UTTRYCK MED DRAG

34 VARFÖR JOBBAR DU FACKLIGT?

Kardo Razzazi har fått mer förståelse för olika yrkesgrupper.

Nästa nummer kommer den 22 mars

Presstopp den 3 mars

10 Ellen Wettmark. Foto: Michael Melansen.

16 Shima Niavarani får Sästaholms pris till Höstsols minne 2017.
Foto: Kristian Pohl.

18 Bild ur Johannes Nyholms kortfilm *Las Palmas*.

30 Ur Liv Elf Karléns föreställning *De-construction site* med masterstudenter på Teaterhögskolan i Helsingfors. Foto: Heta Saukkonen.

Ömsint berättelse om bult

Namn: Anna Hammarstedt.

Ålder: 48 år.

Yrke: Skådespelare och dockspelare, driver Ölands dramatiska teater, den enda frigruppen i Kalmars län.

Det bästa med ditt yrke: Att vara fri.

Att själv formulera hur arbetet ska se ut. För mig har det varit lättare att låta tankarna hitta sin egen väg här på Öland istället för i stan.

Aktuell med: Dockföreställningen *Popcorn och Rufs – allt om kärlek*. Samt föreställningen *Romeo och Julia*. Skriver även manus till en ny pjäs, en historisk roadmovie om kvinnor som förändrat världen.

Kulturupplevelse som inspirerar: Jag är en riktig bokmal och gillar allt möjligt. Kristina Sandbergs böcker om Maj och Elena Ferrantes bok om väninnorna i Neapel har hjälpt mig att formulera behovet av att skriva en pjäs om kvinnor för mellan- och högstadiet, samt gymnaset.

RUFS ÄR EGENTLIGEN EN FÖRSYNT KANIN, bara tanken på att vara bullrig är rätt så avskräckande. Nu larmar han och gör sig till.

– Bilden jag valt är ur pjäsen *Popcorn och Rufs – allt om kärlek*, och bygger på Ulf Nilssons bok med samma namn. Den handlar om två kaniner som träffas och det uppstår kärlek som gör att de blir förtvivlade och mår dåligt. Framför allt tappar de fullständigt tron på sig själva, säger Anna Hammarstedt.

Den ena kaninen, Popcorn, börjar skriva dikter och sätter sig och väntar. Den andra kaninen, Rufs, tänker att Popcorn nog vill ha någon som är snabb, bullrig och rik, inte som Rufs är själv. Så Rufs gör om sig, han skaffar sig ett vidunder till motorcykel.

– Grejen är att när Rufs kör på sin motorcykel så ser inte Popcorn honom för det dammar så. Han syns överhuvudtaget inte. Det är gulligt och rörande och väldigt mänskligt.

Det är en nära och öm berättelse. Ögonblicket på bilden är precis innan kaninerna fattar, när känslorna i stort sett ligger utanför huden. Det blir bra till sist, berättar Anna. Pjäsen spelas för lågstadie barn och det är ju precis så här det kan vara då.

– Det är en tid då det kan vara svårt att ha tilltro till den där lite tystare personen i sig själv. Barnen har olika åsikter om Rufs och Popcorn är en han eller en hon. Men ofta tycker de inte att det är så viktigt att könsbestämma kaninerna. Det är fint.

Dockorna med sina bultande hjärtan är gjorda av Bodil Göransson.

MAGDALENA BOMAN

ande hjärtan

Åsa Bergh med sin föreställning *Älskade Eliza*.

Nytt avtal klart för kultur i vården

Kultur i vården räknar upp lönerna. Men det finns problem. Trots att Kultur i vården sagt ja till en föreställning är det långt från säkert om det leder till jobb.

ETT NYTT AVTAL har tecknats mellan Teaterförbundet för scen och film och Kulturförvaltningen vid Stockholm läns landsting för artister som medverkar i programkatalogen Kultur i vården. Avtalet gäller fram till årsskiftet 2017/18 och ger en löneuppräknings på 2,5 procent.

Artisterna Åsa Bergh har arbetat flera år inom Kultur i vården och är aktuell med en föreställning som erbjuds genom Kulturförvaltningens programkatalog. Hon tycker löneökningen i det nya avtalet är rimlig. Problemet ligger inte där, menar hon, utan i hur många jobb hon kommer att få och hur mycket hon därmed kommer att tjäna. För trots att Kultur i vården har sagt ja till hennes föreställning – som hon arbetat fram, presenterat vid en audition och fått godkänd för visning – vet hon inte om hon får några jobb.

– Du gör en föreställning som du visar vid audition. Blir du då uttagen, vilket jag blev, kommer du med i programkatalogen bland hundra artister. Sedan ska du mark-

nadsföra dig själv, vilket jag lägger ned mycket tid på. Ändå vet du inte om du får något jobb. I det perspektivet är det inte bra betalt.

Åsa Bergh berättar att föreställningen finns med i programkatalogen i två år innan det är dags för en ny audition. Hon skulle gärna se att det organiserades på ett annat sätt.

– Jag tycker att den som blir uttagen vid audition ska garanteras ett visst antal jobb. Av kolleger i Göteborg har jag hört att man får ett gäng gig på en gång. Här blir det på vinst och förlust.

Som artist trivs hon med att arbeta i Kultur i vården.

– Det är en viktig uppgift. Jag känner att det betyder mycket för människorna jag spelar för. Men jag måste också tjäna pengar.

GERT LUNDSTEDT

Fråga i förra numret:
Inspireras du av poddar
i ditt yrkesliv?

Ja 29 %

Nej 71 %

Hur gör du?
**Brukar du streama film från
nätet?**

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

BAROMETERN

Brukar du streama film på nätet?

"Ja, det funkar bra med betaltjänsterna idag"

Emil Molin, musikalartist:

– Ja, det gör jag. När jag var yngre kunde det hända att jag tankade ner filmer illegalt, men när betaltjänsterna för streaming tog fart, så slutade jag med det. Jag är i stort nöjd med streamingtjänsterna. Möjligtvis önskar jag att utbudet av filmer var större, kanske har vi också lite för många verksamma aktörer idag. Det är inget jät-teproblem med att hitta filmer, däremot försöker jag hålla mig borta från serier, de tar för mycket tid.

"Nej, jag har inte tid och film ska ses på bio!"

Annika Gaimer, kostymtecknare:

– Nej, det gör jag inte. Inte vanlig film. Den ser jag på bio! Det händer att jag ser repriser på SVT Play. Faktum är att jag inte har tid att nyttja streamingtjänster, jag jobbar hellre ideellt på biografen Tellus i Midsommarkransen, där jag kan se film på stor duk. Upphovspersoner har problem med att få ersättning för repriser och royalties från distributörer och producenter med stora streamingtjänster. Det måste lösas på något sätt och det har Teaterförbundet nu fokus på, det vet jag. För egen del dyker det upp lite pengar då och då, som ersättning för min medverkan på olika plattformar. Och så ska det ju vara.

"Ja, men jag saknar det nordiska utbudet av film"

Simon Norrthon, skådespelare:

– Jag streamar på olika sätt, SVT Play, Netflix, HBO, C more. Men jag saknar det nordiska utbudet av film, det är inte särskilt brett. Letar jag svensk film hyr jag från iTunes eller SF bio, men där är det nordiska utbudet hårt konkurrensutsatt med film från hela världen. Vi har ju också noll tolerans om tekniken inte fungerar när vi vill se film. Kanske är det här en tidsfråga, och att nya möjligheter till att streama film dyker upp.

Långa arbetsdagar och obetald övertid i tv-branschen

Obetald övertid och ofta arbetsdagar på mer än 13 timmar. Det är vanliga arbetsvillkor för dem som jobbar i tv-branschen, enligt en enkät som tagits fram av Teaterförbundet för scen och film.

FÖRBUNDET HADE FÅTT signaler om dåliga arbetsförhållanden bland tv-arbetare, och den bilden bekräftas i de 550 svar som kommit in.

Närmare hälften av dem som svarat på enkäten ”Hur mår tv-branschen?” jobbar ofta mer än 13 timmar per dygn. En majoritet arbetar ofta övertid och helger men får sällan eller aldrig extra ersättning för det. Arbetstider är också den mest prioriterade frågan för dem som besvarat enkäten – exempelvis tv-fotografer, ljudtekniker, redigerare och inslagsproducenter.

Tv-branschen har växt de senaste åren. Det är knappast arbetsbrist som ligger bakom att tre av tio som svarade på enkäten inte trodde att de, med dagens arbetsförhållanden, skulle vara kvar i branschen om fem år.

– Just det svaret, tyckte jag var anmärkningsvärt. Det skulle innebära en enorm förlust av kompetens och erfarenhet i bran-

schen, säger Eleonor Fahlén, regionalt skyddsombud på Teaterförbundet för scen och film.

Hon ska nu sammanställa enkätsvaren och se hur förbundet kan gå vidare med resultaten. Ungefär hälften av dem som svarat tror att Teaterförbundet för scen och film kan bidra till bättre arbetsförhållanden för dem som arbetar inom tv-branschen.

Peter Mild är ordförande för tv-fotografernas förening, en yrkesförening med runt 200 medlemmar.

– Enkäten ger en samlad bild av hur arbetsvillkoren ser ut. En utgångspunkt för den dialog som vi hoppas att Teaterförbundet kan inleda med berörda parter i tv-branschen, säger Peter Mild.

Att börja diskutera arbetstider och ersättning för OB och övertid – sådana villkor finns både i Norge och Danmark – tycker han vore ett bra första steg.

KAJSA OLSSON

Snåriga förhandlingar om upphovsrätt för film och tv

– Vi står nu inför ett nytt medielandskap. Det gör de inledda förhandlingarna med producenterna om ett nytt film- och tv-avtal extra komplicerade, säger Ulf Mårtens, chefsförhandlare för upphovsrätt vid Teaterförbundet för scen och film.

FÖRBI ÄR TIDEN NÄR produktionerna hade olika visningsfönster – som dvd och tv – och medlemmarna ersattes för detta. Nu läggs produktionerna istället på plattformar som C More och Viaplay och strömmas, vilket gör ersättningsfrågan avsevärt mer komplex.

– En serie kan ju ligga i en plattform som i ett arkiv under 10-15 år. Hur ska vi kunna få en skälig ersättningsnivå för det?

Särskilt problematiskt är att nya produktioner allt oftare har premiär i plattformarna och inte i tv-kanalerna. Med gällande avtal innebär det sämre ersättning för upphovsrättshavarna.

– Den första tiden för en produktion är den värdefullaste ur ersättningssynpunkt, säger Ulf Mårtens.

Han hoppas nu på en öppen diskussion med producenterna i avtalsrörelsen.

– Att vi tittar på lösningar för hur både producenterna och våra upphovsmän och utövande konstnärer fortsatt ska få skäliga upphovsrättsliga ersättningar.

Ytterligare en pusselbit i det nya medielandskapet är att internationella plattformar som Netflix och HBO ligger i startgroparna för att göra nordiska produktioner. Här behövs också avtal.

– Vi vet att de här bolagen har avtal som ger årliga ersättningar. Vad vi nu gör är att försöka hitta en nordisk modell som gör alla nöjda

Sammantaget blir det tuffa förhandlingar?

– Det blir komplicerade förhandlingar. Alla står frågande inför hur det ska gå.

GERT LUNDSTEDT

I nästa nummer fördjupar sig Scen & film i frågor kring upphovsrätt

Dansare fick lön efter inställd turné

Garantilön betalas ut för dem som drabbas av den inställda Flashdanceturnén. Arbetsgivaren fick backa.

Hanna Lindblad i *Flashdance*.

EN UPSÄTTNING AV musikalen *Flashdance* skulle efter repetitioner ha turnerat från februari till en bit in i maj i år. Föreställningar var planerade såväl runt om i landet som i Finland, Norge och Tyskland. Men plötsligt lade produktionsbolaget 2Entertain ned turnén.

Teaterförbundet för scen och film kopplades då in för att förhandla om ersättning för uteblivna löner för fem av sina medlemmar i ensemblen.

2Entertain hävdade att enligt privatteateravtalet var uppsägningstiden en månad och erbjöd att betala de medverkande föreställningsgäster för 16 framföranden. Men förbundet tolkade avtalet annorlunda och hänvisade i stället till paragrafen om garantilön för de medverkande.

– Enligt den paragrafen ska omställningen vid en nedlagd produktion omfatta minst 60 dagar och minst 30 föreställningar, säger förbundsjurist David Grepo som skötte förhandlingarna och fick arbetsgivarna att backa.

Det gav en ersättning på 23 000 kronor i månaden, totalt 46 000 kronor per person. För de medverkande innebar det en justering uppåt av ersättningen jämfört med hur produktionsbolaget ville räkna.

Förutom att artisterna fick kompensation för utebliven lön understryker David Grepo också det principiellt viktiga i att arbetsgivareorganisationen, Svensk Scenkonst, backade från sin tolkning om en månads uppsägning.

GERT LUNDSTEDT

HALLÅ DÄR...

Brännvall ny chef för Svensk scenkonst

Hallå där, Mikael Brännvall som blir ny vd för bransch- och arbetsgivarorganisationen Svensk Scenkonst den första april. Han lämnar då posten som vice vd för Dramaten där han har varit sedan 2009. På Dramaten har Mikael Brännvall jobbat bland annat med ledarskapsfrågor samt

planer för jämställdhet och mångfald. En erfarenhet som han nu säger sig tar med sig in i det nya arbetet.

Vad är scenkonstens största utmaningar just nu?

– En av de absolut viktigaste frågorna är att säkra en stabil och långsiktig finansie-

ring så att det fortfarande går att producera scenkonst med hög, konstnärlig kvalitet i hela landet.

Vad är viktigast för Svensk Scenkonst att jobba med framöver?

– Arbetet med att stärka Svensk Scenkonsts medlemmar som professionella arbetsgivare. Det omfattar ett antal områden, som jämställdhet och mångfald, arbetsmiljöfrågor, verksamhetsanpassade kollektivavtal och ledarskap.

Pensionsfrågan var tidigare vd Ulrika Holmgaards område att se över. Ser du den som löst nu?

– Teaterförbundet och Svensk scenkonst med flera parter har skapat en lösning som är unik för svensk arbetsmark-

nad och som jag tycker att vi ska vara stolta över. Nu är det viktigt att säkerställa att det fungerar i praktiken.

Är det någon fråga som ligger på ditt skrivbord och väntar på dig redan när du börjar?

– Om jag bara ska välja en, är det utvecklingen av den digitala tillgängligheten som blir ett allt tydligare önskemål från ägarna, publiken, och institutionerna. Det är ett område som förutsätter finansiering av teknik, personal och upphovsrätter. Vi behöver även upphovsrättsliga avtalslösningar som möjliggör denna utveckling.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Konstnärers inkomster släpar efter

Konstnärers inkomster har halkat efter rejält under de tio sista åren i förhållande till befolkningen i stort. Konstnärerna får även allt mindre tillgång till försäkringssystemen. Dessutom ökar inkomstgapet inom flera scenkonsttyrken.

FÖR TIO ÅR SEDAN gjorde Konstnärsnämnden med hjälp från Statistiska centralbyrån, SCB, en undersökning av konstnärers inkomster i relation till övriga befolkningen (2004). Nu har en ny studie av inkomståret 2014 gjorts. Resultatet är anmärkningsvärt. Medan konstnärernas inkomster endast ökat med fyra procent i fasta priser har befolkningen i övrigt fått en inkomstökning på 18 procent.

– Det behövs kraftfulla konstnärspolitiska åtgärder och reformer för att förbättra kulturskaparnas villkor, också när det gäller upphovsrätt och social trygghet för konstnärer, kommenterar Ulrica Källén, verksamhetsledare på KLYS, den nya rapporten.

Undersökningen omfattar i stort sett hela konstnärsfältet – runt 29 000 personer, vilket är något fler än i undersökningen 2004. Men att professionella konstnärer tjänar mindre än övrig befolkning är ingen nyhet. Trots hög utbildning har konstnärerna sämre inkomster.

– Det är viktigt att komma ihåg att de konstnärer som tjänar mest i medianinkomst, har samtidigt en lägre medianinkomst än befolkningen i övrigt. Ser vi till högskoleutbildade konstnärers årsinkomster så uppgår de endast till 65 procent av dem i övriga befolkningen med motsvarande utbildningsnivå, säger Ann Larsson, direktör för Konstnärsnämnden.

Den låga inkomstnivån för konstnärer har förstärkts i relation till övrig befolkning. 2004 hade konstnärerna en medianinkomst som motsvarade 85 procent av övrig arbetande befolkning. 2014 hade

den siffran sjunkit till 75 procent. I senaste undersökningen har också konstnärers sociala bakgrund synats och det visar sig inte helt oväntat att många konstnärer kommer från högutbildade familjer. Konstnärer lever också i större utsträckning på inkomster från kapital än andra. Andelen utrikes födda och de med utländsk bakgrund är fortfarande lägre inom konstnärsfältet än inom hela befolkningen. Könsfördelningen inom konstnärgruppen är visserligen jämnare idag jämfört med 2004, men skillnaderna mellan mäns och kvinnors inkomster i konstnärgruppen har ökat de tio senaste åren.

REDAN I STUDIEN FRÅN 2004 stod det klart att konstnärer, trots sina låga inkomster, snarare har sämre tillgång till trygghetssystemet än befolkningen i stort, men en avsevärd förändring har skett de senaste tio åren vad gäller ersättning från a-kassan.

– Andelen konstnärer som fått del av a-kassa har gått från 30 procent till 12 procent under tio år. Det är en kraftig minskning. I reella pengar innebär den en minskning av inkomster på 36 procent. Det här är en direkt orsak till de stora förändringarna i relation till befolkningen i övrigt, och en konsekvens av de förändringar som gjorts av a-kassasystemet, säger Ann Larsson.

Under alliansregeringen skärptes reglerna bland annat för deltidsarbetslöshet, något som drabbade scenkonstområdet hårt och detta har inte kompenseras på något annat vis, menar Ann Larsson.

Även inkomstspridningen mellan och

inom olika konstnärsgupper har ökat. Positivt är att teaterregissörer har haft en förhållandevis bra utveckling och ligger i det högsta inkomstspannet ihop med scenografer. I de lägsta inkomstspannen däremot befinner sig koreografer och filmare vars medianinkomster minskat.

– Inkomsterna inom flera yrkesgrupper har polariserats. De som tjänar minst, tjänar än mindre idag och de som tjänar mest har fått högre inkomster. Det har till exempel drabbat koreografer, musikartister, clown/artist och skådespelare. De förändrade a-kassareglerna är en viktig förklaring. Men vi ser också att stödet via Kulturrådet och Konstnärsnämnden stått still under flera år samtidigt som antalet utövare har ökat, säger Ann Larsson.

Tydligt är också att utövare tjänar bättre än upphovspersoner, vilket är en direkt konsekvens av att utövare har större möjligheter att vara anställda.

– Rapporten belyser med all tydlighet hur situationen ser ut för våra medlemmar. Det är helt oacceptabelt att yrkesverksamma i vår bransch ska ha sämre förutsättningar än övriga arbetsmarknaden. Nu krävs det att våra politiker tar detta på allvar, säger Anna Carlson, ordförande i Teaterförbundet för scen och film.

MAGDALENA BOMAN

Med konstnärer menas konstnärligt yrkesverksamma inom scen, film, musik, ord samt bild/form.

Ellen säger hejdå till London

I sommar går Ellen Wettmarks tjänst som Sveriges kulturråd i London ut efter fyra år. Hon slutar med flaggan i topp genom det nordiska projektet Nordic Matters med Southbank Centre, som är ett av de många nordiska samarbeten hon jobbat med.

NÄR ELLEN WETTMARK blev kulturråd i London 2013 hade Nordic Noir-vågen med *Bron* och *Wallander* just svept över Storbritannien, en vurm för nordiska tv-serier och svenska kriminalromaner som var svår att förutspå. Ur det perspektivet har det varit viktigt för henne att arbeta med det som hon beskriver som undervegetationen: subkultur som kanske inte är så stor nu, men som kan bli det.

– Att visa konst och kultur som vågar vara obekvämt och inte bara bekräftar en bild, förtydligar hon på ett tillfälligt besök i Stockholm när vi möts på Scandic Park Hotel vid Humlegården i ett näst intill brittiskt ösregn.

Men det är inte bara fiktiva mordhistorier som attraherar britterna. Ellen Wettmark beskriver hur de nästan har ett slags kärleksaffär med våra nordiska länder.

– Många älskar också vår mat, vår design, och vårt mode i kombination med en idé om att vi är ett mänskligare och mer rättvist samhälle, analyserar hon det stora intresset för nästan allt vi producerar i kulturväg.

Det gör att hon beskriver sitt uppdrag som lättarbetat, men märker samtidigt av en förändring efter Storbritanniens beslut att lämna EU i somras.

– Intresset för våra länder är fortsatt gediget men samtidigt finns det en mer introspektiv utveckling och en känsla av att man inte behöver oss längre. Många är mer upptagna av sina egna problem. Emotionellt är det något som har hänt.

MITT I DETTA FÖRBEREDS vad som kanske är Londons hittills största manifestation för nordisk kultur, det tolv månader långa festivalen *Nordic Matters* i arrangemang av Southbank Centre.

Bakgrunden till det är att Nordiska ministerrådet ville upprepa succén med festivalen *Nordic Cool* som ägde rum i USA 2013, och som Ellen Wettmark arbetade med under sin tid som internationell koordinator på Statens kulturråd. Denna gång ville de nordiska ambassaderna gemensamt driva igenom en tre veckor lång kulturfestival i London, men Southbank föreslog istället ett samarbete under hela år 2017. Och så blev det.

Programläggningen – som består av allt från gratiskonserter, utställningar, barnteater till panelsamtal om samisk frigörelse – är nu i full gång och görs i praktiken av Southbank Centre. Målet är

att minst 30 procent av den ordinarie festivalverksamheten ska ha nordiskt tema. De nordiska ambassadernas uppgift är här att komma med förslag utifrån deras önskemål.

Hur är det att lobba för svensk scenkonst i Storbritannien?

– Det svåraste är nog gästspelsfrågan. I London är all scenkonst business, inte bara musikalerna. Det finns hela tiden turnerande fria grupper som står i kö för att använda de scener som finns i London. Att få ut svensk teater på turné i övriga Storbritannien är problematiskt av andra skäl eftersom det där inte finns någon bra uppbyggd infrastruktur för gästspel.

Vad har du varit mest stolt över att ha bidragit med som kulturråd i London?

– Det aktiva, nordiska samarbetet som vi inledde när jag kom med bland annat en nordisk dansfestival. Jag tycker att det har varit väldigt roligt att vi i en stad som London har kunnat dra nytta av varandras styrkor och kunnat jobba ihop.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Namn: Ellen Wettmark.

Ålder: 39.

Utbildning: Fil. kand. i estetik, magister från internationella curatorprogrammet.

Yrkesbakgrund: Internationell samordnare på Statens kulturråd, rådgivare på Kulturkontakt Nord/Nordiska ministerrådet, projektkoordinator på Nordic Institute for Contemporary Art i Helsingfors. Har också bott och arbetat i Oslo och New York.

På agendan i vår: *Nordic Matters* och kringaktiviteter kring detta. En Josef Frank-utställning på Fashion & Textile Museum och ett antal mindre projekt inom bildkonst, performance och musik.

Önskar att nästa kulturråd tar tag i: "Fortsätter att utveckla långsiktiga samarbeten som gagnar svenska kulturutövare och institutioner. Sedan är det också viktigt att bevaka vilka effekter Storbritanniens kommande utträde ur EU får för kultursamarbeten."

Teaterpoddar ger plats för fördjupade samtal

Det goda samtalet. Det är utgångspunkten för många teaterpoddar som ofta fokuserar på intervjuer med kända scenpersonligheter, både när de görs av teaternas marknadsavdelningar och utövarna själva. Det mesta av arbetet sker ideellt.

FÖR 15 ÅR SEDAN HADE inte ens hälften av alla teatrar en fungerande hemsida. Idag är många aktiva i såväl sociala medier som med egna poddar. Dessa digitala gratisverktyg skapar helt nya möjligheter till fördjupning av samtalen om scenkonsten, de som inte längre får plats i traditionella medier. Men arbetet sker nästan alltid ideellt, så vad är det som driver förhållandevis många scenkonstutövare att göra poddar?

Sedan hösten 2016 gör musikalartisten och producenten Viktoria Tocca *Musikalpodden*. Tanken är att skapa ett gemensamt forum för och med musikalartister i olika stadier av karriären, allt från studenter till etablerade artister.

– Jag tyckte att det saknades den typen av plattform och hade själv uppskattat om det hade funnits när jag var ung, säger hon.

Upplägget är det goda samtalet, Varje måndag bjuder Viktoria Tocca in musikalgäster som får tala om sina jobberfarenheter.

– Att vara musikalartist är ett ganska ensamt yrke. Därför är det viktigt att ha någonstans att mötas, prata och nätverka.

I genomsnitt lägger hon ner runt en arbetsdag per avsnitt, redigering inkluderat. Drivkraften är hennes entusiasm för genren. Idag ligger lyssnarsiffran på runt 300 personer per vecka. Inspelningsplatserna varierar. Det kan vara allt från ett hotellrum i New York, till huset i Sollentuna eller i ett konferensrum på makens jobb.

Några sponsorpengar drar hon ännu inte in och allt arbete sker ideellt, vid sidan av hennes arbete som musikalartist och producent. Just nu för den egna konserten *Från Broadway till Duvemåla*.

Även nystartade *Scenpodden*, kopplad till Stockholms universitet, bygger på det goda samtalet. Hittills har bland andra Malin Axelsson, Özz Nüjen och Gunilla Röörlin varit studiogäster.

Bakom podden står regissören Rebecca Forsberg, konstnärlig ledare och grundare av RATS Teater, teaterprofessorn och kritiker Karin Helander samt litteraturhistorikern och kulturjournalisten Magnus Bremmer, som också är grundare av populära *Bildningspodden*. Praktiskt görs *Scenpodden* inom Rebeccas och Karins befintliga tjänster och de har fri tillgång till en studio på universitetet.

Ambitionen med *Scenpodden* är att både vara folkbildande och fördjupande. Förhoppningen är att folk bättre ska förstå vikten av kulturaktörer i samhället, men podden är också tänkt som ett forum för branschen att få definiera sina egna yrkesroller i ett ständigt pågående forskningsarbete. Det är konstnärernas perspektiv som gäller och ämnen kan handla om ståupp och vad en scenograf egentligen gör.

– Vi vill nå ut brett men också tillåta oss att vara nördiga, säger Rebecca Forsberg som berättar att 15 nya avsnitt redan är planerade. Därtill utvecklar RATS Teater just nu en podd där tanken är att spela teater skapad direkt för formatet, något som det finns mindre av i poddjungeln.

Att som privatperson driva en podcast kräver många timmar av ideellt arbete och engagemang. Det vet skådespelarna Julia Dufvenius och Anja Lundqvist som redan 2014 startade podden *Anja och Julias podcast – hemligheter, lögnar och en hel del sanningar*. Idag ligger den på is.

IDÉN TILL ATT STARTA en podd föddes av Anja Lundqvist. Den gemensamma drivkraften var en längtan efter att få skapa något på egna villkor.

– Först och främst ville vi göra en produkt där vi inte var beroende av andra. Då visste jag knappt vad en podd var. Men så insåg jag att våra röster, det vill säga kvinnor i vår ålder, inte fanns där.

Särbar, Makt och Förlåtelse, lyder några av avsnittens rubriker. Ambitionen med podden var att ge ett mer personligt och vardagligt perspektiv på skådespelaryrket som de ofta upplever av omvärlden som mystifierat och upphöjt. Därtill ville de skapa en motvikt till teaterns ofta destruktiva kvinnoporträtt.

– Just då sökte vi ljuset i livet medan det vi berättade på teatern ofta reproducerade ruttna könsroller. På scen ska kvinnan helst dö, förgås eller vara hora om hon gör något fel. Jag är inte så intresserad av det längre.

Så småningom kom podden att handla om mer privata ämnen, som familj och barn, hela tiden i ett intimt samtal och mötet med lyssnarna som drivkraft, något som Julia Dufvenius säger sig sakna på teatern.

114 avsnitt och 15 000 lyssnare senare har de alltså valt att lägga podden i träda, i huvudsak på grund av problem med sponsring. – De företag vi kontaktade gav nästan alla spons, men vi hade svårt att hinna jaga fler, berättar Julia Dufvenius.

Tiden de har lagt ner på podden ser de ändå som välinvesterad.

– Den har genererat flera nya jobb, som humorserien *Mammor!* som vi har skrivit för TV3. Plötsligt öppnade sig möjligheter i andra format. Det är väldigt kul med tv, film och ljud – att vara där publiken befinner sig idag. Ibland kan teatern vara så fruktansvärt sluten.

Erica Jacobson

Exempel på andra svenska teaterpoddar

Av scenkonstutövare:

Teaterpodden i ett samarbete mellan Umeå Studentradio och Umeå Teaterförening.

Åktenskapet av och med Malin Appeltofft och Tobias Aspelin.

52 veckor podcast av och med Jonas Dillner och Pelle Helgesson.

Den oavlossade revolvern av Niclas Buskenström.

Teatrar som producerar poddar:

Riksteatern, Dramaten, Uppsala stadsteater och Unga Tur.

Övriga:

Kritcirkeln, scenkonstpodd som drivs av teaterkritikerna Cecilia Djurberg och Loretto Villalobos.

Scenkonstpodden av Scenkonstguiden.

Konstnärligt talat av Högskolan för scen och musik.

Tekniker fick ersättning efter konkurs

Lönegarantin räddar de medlemmar i Teaterförbundet som inte fått betalt när produktionsbolaget Thelma/Louise gick i konkurs.

PRODUKTIONSBOLAGET Thelma/Louise gick oväntat i konkurs under hösten. Bolaget hade bland annat gjort stora produktioner som *Historieätarna* för Sveriges Television. Bland dem som berördes av konkursen fanns bland annat teknisk personal. Sex av dessa är medlemmar i Teaterförbundet för scen och film och hade ersättningskrav som inte hade betalats ut före konkursen. Fyra personer arbetade under ett halvår med just *Historieätarna*, medan två medlemmar hade ersättningskrav för två dagars reklamfilmning. Efter förhandling med konkursförvaltaren får nu tre av de fyra som arbetat med *Historieätarna* betalt för sin arbetsinsats genom den statliga lönegarantin, då personerna hade anställningsliknande villkor. Den fjärde medlemmen som har aktiebolag omfattas inte av lönegarantin. De med krav på utebliven ersättning för reklamfilmning får inte heller ersättning genom lönegarantin eftersom de inte var anställda av Thelma/Louise och reklamfilmjobbet inte bedömdes vara deras huvudsakliga sysselsättning.

En av medlemmarna hade erbjudits en handkassa av produktionsbolaget för att täcka sina utlägg men hade tackat nej till detta och istället lagt ut egna pengar för att få betalt senare.

Produktionsbolaget Thelma/Louise stod bakom bland annat *Historieätarna*.

– Medlemmen fick tyvärr ingen ersättning för sina utlägg eftersom det sågs som ett lån till bolaget, säger den förhandlande förbundsjuristen David Grepo.

Han är tydlig med att man inte ska ligga ute med egna medel utan se till att få en handkassa för detta.

GERT LUNDSTEDT

Filmskaparlinjen *Nya perspektiv*

med perspektiv på berättandet

Ettårig eftergymnasial utbildning, helfart
förberedande för högre filmutbildning
www.marieborg.net

C MARIEBORG
CNEMA FOLKHÖGSKOLA OCH KONFERENS

Nya Scenkonstmuseet invigs efter renovering

Efter två år av renoveringar öppnar nu nya Scenkonstmuseet portarna för allmänheten. Hela invigningshelgen, 11–12 februari, bjuds det på ett fullspäckt program för såväl barn som vuxna, bland annat en workshop med dockmakaren Daniel Wätte, föreställningen *Gatstenspoesi* med Cafez och samtalsserien *Vem är scenkonst till för?* med inbjudna gäster från dans, teater och musik, under ledning av Parisa Amiri. Därtill smakprov från en kommande hip-hopföreställning.

– På Scenkonstmuseet är blandningen av konstformer lika viktig som blandningen av människor. Vår mission att vara en plats, en scen och en röst för den skapande människan mitt i skärningspunkten mellan konst och kulturarv, säger museichef Daniel Wetterskog i ett pressmeddelande.

Sindri Runudde i *Blue Java*.

Inkludering och mångfald i fokus på danskonferens

Exchange Perspectives heter en konferens som för andra året i rad arrangeras av Dansens hus i samarbete med DOCH, Dans och cirkushögskolan och EDN, European Dancehouse Network.

Under två dagar ska tillgänglighet diskuteras och erfarenheter utbytas utifrån frågeställningar som hur dansfältet kan göras mer tillgängligt för en mångfald av kroppar, hur dansutbildningar kan bli mera inkluderande och hur scener och arrangörer kan bredda sin repertoar sett till integrerad dans. Två föreställningar kommer också att visas, *Blue Java* av Sindri Runudde och Tanja Andersson och *(im) perfekta koreografier* av c.off i samproduktion med ccap.

Konferensen pågår på DOCH och Dansens Hus 20–21 februari.

Folkteatern i Gävleborg bjuder in till pjäscirklar

Under våren arrangerar Folkteatern Gävleborg och Gefle Dagblad två pjäscirklar. Upplägget är öppna publiksamtal kring utvalda teaterpjäser som diskuteras tillsammans med Folkteaterns ensemble. Första ut är Tjechovs *Måsen* den 2 februari.

1 miljon till Capitol genom mikrofinansiering

När anslagen från Stockholms stad inte räckte till för en omfattande renovering, sökte Biografen Capitol istället mikrofinansiering genom Kickstarta. Målet var att få ihop 250 000 kronor. Resultatet blev över en miljon kronor.

– Jag tycker att det är fantastiskt roligt, det behövs ju i Stockholm. Vi har en biomarknad som styrs av ett fåtal aktörer och vi har velat ha in fler fristående aktörer i Stockholm, kommenterar Roger Mogert, socialdemokratiskt borgarråd i Stockholm, initiativet för SR Kulturlytt.

Capitol har tidigare också fått stöd av Stockholms stad. Detta som en del av ambitionen att skapa fler aktörer på biografmarknaden. Utöver mikrofinansiering har biografen även sökt pengar hos privatpersoner och företag.

Linus Sandgren nominerad till två amerikanska pris

Den Oscarsnominerade svenska filmfotografen Linus Sandgren är även nominerad till American society of cinematographers (ACS) stora prisgala. Detta för sitt foto i indiemusikalen *La la land*.

Han nominerades nyligen också till en brittisk Bafta, har tidigare fått en statyett på Critics' choice awards och när branschtidningen *Variety* nyligen listade förra årets bäst fotograferade enskilda scener toppades listan av en dansscen ur *La la land*. Linus Sandgren framstår nu som en storfavorit till en Oscar för bästa filmfoto, skriver Dagens Nyheter.

Extra tillskott till kultur i 13 regioner

I år ger Kulturrådet 30 extra miljoner kronor för att kultursamverksans-modellen ska utvecklas och prioriteras. 13 regioner får extra medel och ska därmed ta till vara digitaliseringens och teknikens möjligheter, utveckla sina regionala kulturella infrastrukturer och ge ökat utrymme för konst och kultur med svag regional struktur. Totalt går 1,3 miljarder kronor i stöd till regional kulturverksamhet.

Kulturrådet sätter cirkus under lupp

En kartläggning av den professionella samtida cirkusen i Sverige. Det är ett av Kulturrådets uppdrag enligt regeringens regleringsbrev för 2017. Här ingår att undersöka vilka offentliga insatser som görs.

De områden som kommer att belysas och presenteras är utbildningar och institutioner, men också internationellt utbyte och samarbeten. Om rapporten kommer fram till att en större statlig satsning behövs, så är det Kulturrådets ansvar att också föreslå hur satsningen ska finansieras. Rapporten lämnas till Kulturdepartementet den 30 november 2017.

Vårens svenska filmer är här

Sex dokumentärer och sju spelfilmer. Det är summan av vårens svenska filmer som Svenska Filminstitutet nyligen presenterade. *Småstad* av Johan Löfstedt har redan haft premiär med fina recensioner. Bland övriga kan nämnas prisbelönta *Sameblod* av Amanda Kernell, *Den skalliga primadonnan* av Fredrik Egerstrand och Tintin Anderson och *Den enda vägen* av Manuel Concha. Därutöver fortsätter lågbudgetsatsningen *Moving Sweden*, ett samarbetsprojekt som finansieras 8–11 filmprojekt per år och som löper ut i april 2017.

Listan med alla vårens filmer finns att läsa på filminstitutet.se

Förslag på ny tv-licens

Framtidens tv-licens ska ses över av en parlamentarisk kommitté som har tillsatts av regeringen. Uppdraget är att ta fram förslag på ett nytt finansieringssystem för "radio och tv i allmänhetens tjänst". Det inkluderar ett konkret förslag för finansiering där pengarna även i fortsättningen ska hanteras åtskilt från statens budget, men även sådant som betalningsskyldighet i relation till innehav av mottagningsutrustning och vad som definierar en sådan.

– En stark och oberoende public service har en avgörande betydelse för vår demokrati och det öppna samhället, kommenterar kulturminister Alice Bah Kuhnke (MP) uppdraget i ett pressmeddelande.

Shima krigar för det komplexa

Med expressiv utstrålning och briljant publikkontakt kastar sig Shima Niavarani mellan alla tänkbara genrer. Så lyder juryns motivering när skådespelaren nu tilldelas Sästaholms Pris till Höstsols Minne 2017.

NOG HAR HON EXPRESSIV utstrålning alltid. Att prata med Shima är ungefär som att sitta vid en kamin, känna värmen och se lågorna spritta innanför luckan. Vi möts dagen efter prisceremonin, Shima konstaterar att hon är matt, glad och ”oerhört ärad”. Tillsammans funderar vi över priskvällens val av underhållning då Stefanskyrkans kör dök upp och sjöng gospel. Shima blev aningen förbluffad.

– Jag ju är så oreligiös en kan bli. Men vilken entusiasm de hade! Särskilt körledaren som verkligen tagit reda på en massa om mig och kallade mig för krigare. Jag blev så rörd.

Resonemanget är karakteristiskt för Shima som gärna uttrycker en positiv pragmatism, absolut inte att förväxla med anpasslighet. Som när hon beskriver *Bullets over Broadway*.

– Det kräver verkligen all muskelkraft att spela många kvällar i veckan under lång tid. Jag är jätteglad åt rollen, men när jag tillfrågades var jag för första gången på tio år inne i en period då jag höll mig utanför teatern för att skriva och filma. Så jag drog på det, vi hade faktiskt redan repeterat en vecka innan jag skrev under kontraktet.

Att arbeta med *Bullet over Broadway* var ett bra beslut anser Shima. Publikerna också, liksom kritiken. Så till pragmatiken.

– Kanske har det förvånat folk att jag gör privatteater, men musikalen, i Emma Buchts regi, är fylld av humor, snabba repliker, intelligens och dans! Jag är trogen kontexten i detta. Om man nu ska diskutera vad man vill berätta idag, så har det här varit oerhört givande. Det är betydligt svårare att hamna i ett pjäsarbete där regissören har någon sorts kvasipolitisk ambition fast utan grund. De som höjer näven mest har inte alltid bäst koll när det kommer till det praktiska arbetet att ge kvinnor utrymme i repetitionsarbetet.

Shima talar varmt om hur Emma Bucht lämnar utrymme för skådespelarnas eget skapande.

– Kvinnokaraktererna gavs utrymme. Vi fick göra dem mycket mer intressanta genom att vara utrymmeskrävande, diviga, sexuella, oförsämda, rappa och köttsliga ... Då blir det något!

Shima Niavarani har ingen formell teaterutbildning, men erfarenhet och hungrig nyfikenhet.

– Jag tänker ständigt på vad kan jag lära mig. Hur kan den här

Kristian Pohl

rollen göra mig bättre som skådespelare? Finns det ingen möjlighet att utvecklas, personligen och med andra, då går det bort. Att vara kvinna inom teatern är att ständigt bli bedömd och betraktad utifrån. Det är klart att jag påverkas, men samtidigt vägrar jag acceptera det där med "att vad du ser är vad du får". Som att ljusa ljuva kvinnor ska spela *Fröken Julie*, den sortens stympande type-casting. Det är inte vad vi ser till det yttre som ska vara avgörande utan att jag kan skapa en Julie genom mitt skådespeleri. Jag har en ovanligt ljus röst och det finns en föreställning om att det är oför- enligt med en allvarlig, kanske farlig, karaktär. Jag tänker tvärt- om, det blir spännande om till exempel en lite vänare roll tonar ner sin röst och tar upp det farliga i den, istället för att använda en ljusare stämma. Det här intresserar mig så! Jag har en radikal samhällssyn men politiserar inte mitt arbete. Det avgörande är att det är komplext.

Diskussioner kring en annan *Fröken Julie*-tolkning pågick också i *She's wild again tonight* en film som gav Shima epitetet "arty".

– Fast det är jag inte alls.

SÅSTAHOLMSPRISET GER 50 000 plus i kassan. Perfekt för Shima som vill få tid att skriva på sitt långfilmsmanus.

– *Milkshake* som fått stöd från Svenska Filminstitutet. Jag utgår mycket från egna upplevelser när jag som tonåring balanserade mellan olika identiteter och ideal. Du vet det finns en milkshake, alltså de som missar nattbussen hem och sitter och hänger på Don- ken med billigaste milkshaken. Så finns det smoothietjejrerna som gör allting "rätt".

Teater, film, manus och låtskrivande, egen platta ... Det of- fentliga livet startade redan när Shima, 19 år ung, satte upp sin helt igenom egna *Autodidakt i enmansakt*. Hur modig kan en vara?

– Fast mod? Snarare ren dumdristighet. Du vet, jag var så ung och det sägs att människans konsekvenstänkande inte infinner sig förrän efter 25. Jag hittade bara på att jag kunde en massa saker som att ljussätta. Så ja, det fick jag snabbt lära mig.

Learning by doing. Alltid.

PIA HUSS

Länge leve kortfilmen

Svensk kortfilm är i absolut världsklass och ses idag som en egen konstform. Numera finns flera etablerade filmregissörer som fördjupar sig det korta filmformatet.

Scen & film har talat om kortfilmens villkor med den i år trefaldigt guldbaggebelönade Johannes Nyholm och Joanna Rytel, båda nominerade till årets Startsladdspris.

Priset som delades ut efter tidningens presstopp gick till *Min Börda* av Niki Lindroth von Bahr.

Bild ur Johannes Nyholms kortfilm *Las Palmas*.

OFTA SÄGS DET ATT KORTFILMER är svåra att hitta, och att de alltför sällan når till biograferna. Och det är ju sant, men vissa filmer lyckas ändå finna sin väg till publiken. Som Johannes Nyholms kortfilm *Las Palmas* – den blev en världsuccé och har setts 19 miljoner gånger på Youtube.

– Ja, det är tokigt men också förstås jätteroligt. Samtidigt finns det massvis med filmer på Youtube, som har betydligt fler visningar. Se bara på vilken slumpmässig kattvideo som helst, säger Johannes Nyholm på telefon, medan hans sjuåriga dotter pockar på uppmärksamhet i bakgrunden.

Las Palmas har vunnit flera internationella priser och belönades både med Startsladden och en Guldbagge 2011. Huvudpersonen i detta animerade turistparadis är hans då ettåriga dotter som röjer runt i en bar befolkad med marionettdockor men som påminner om en hejdlöst supande medelålders kvinna.

– Jag är allra mest stolt över *Las Palmas* eftersom den innehåller vad jag själv är mest stolt över generellt, nämligen min dotter, säger Johannes Nyholm milt.

I år nominerades han igen till Startsladden med sin nya kortfilm *Speldosan*. Sju av åtta nominerade kortfilmer hade världspremiär i Göteborg. Kvaliteten och mångfalden beskrivs vara i absolut världsklass av den konstnärlige ledaren Jonas Holmberg vid Göteborgs filmfestival.

– Det var svårare än någonsin att välja ut bara åtta filmer. 2016 var ett fantastiskt kortfilmsår. Vårt urval innehåller både väle-tablerade och filmare som för många är nya bekantskaper, säger Jonas Holmberg.

Han menar att det är tydligt att kortfilmen nu har utvecklats som en egen konstform som många regissörer väljer att fördjupa sig i. Kortfilmen har högre status än tidigare.

– Det finns nog flera skäl till det, kortfilmen har fortfarande låg status när det gäller bio och tv, men hög status i sociala media. Där har folk inget tålmod. De vill inte se långa filmer, säger Johannes Nyholm.

Han har gjort åtskilliga kortfilmer varav flera med stöd från Svenska filminstitutet och SVT.

– Med hjälp av pengarna från priset började jag spela in filmen *Vägs ände*. Under arbetet kände jag att historien behövde fördjupas och skulle fungera bättre i ett längre format. Så *Vägs ände* ska så småningom bli en del i den övergripande filmen *Koko-di Koko-da*.

SPELDOGAN, SOM PREMIÄRVIKES på Startsladden i år, står dock på egna ben som kortfilm. Men den kommer snart att omarbetas och göras till prolog till den långfilmen, berättar regissören.

Relationsdramat *Speldosan* utspelar sig i skogen och sätter ett förhållande på prov. Den handlar om livets skörhet, situationer

där huvudpersonerna tror sig ha kontroll men så kommer det vindar som sveper iväg med den.

– Min tanke är att väva samman *Speldosan* och *Vägs ände* och ytterligare material till en långfilm.

I MELLANTIDEN DÖK andra idéer upp – exempelvis långfilmen *Jätten*, som nominerades till hela sex guldbaggar och fick tre.

Jätten är en blandning mellan saga och socialrealism, en varm berättelse om utanförskap och intolerans. Den handlar också om lojalitet och engagemang för dem som behöver det mest. Filmen kretsar kring Rikard med ett allvarligt deformerat utseende, en boulefanatiker med imponerande järnvilja som bor på ett gruppboende för personer med funktionsnedsättningar.

Hur har vägen från kortfilm till långfilm varit?

– Det här är ju min första färdiga långfilm, och den första film jag inte producerar själv. En långfilm inbegriper många fler människor, det är ett stort arbete med att samköra alla för att få dem att gå åt samma håll. Det är långt enklare att göra kortfilm. Du har utrymme att ta större risker och skjuta från höften, och behöver inte ha hängslan och livrem för alla beslut. Inte heller lika mycket pengar står på spel.

Långfilm ställer också större krav på planering, vilket gör det svårare att improvisera.

Bild ur Johannes Nyholms långfilm *Jätten* med Anna Bjelkerud och Christian André.

Bild ur Johannes Nyholms kortfilm *Speldosan* - om ett föräldrapar vars dotter går in i en psykos efter att ha blivit förhäxad av en speldosa.

– Det fantastiska med kortfilmen är ju att du inte behöver jobba i flera år för att bli klar. Det är kortare tid mellan insats och belöning, att nå sin publik. Snabbare kickar och snabbare reaktioner. Det kan vara ganska frustrerande att jobba mot mål som ligger långt fram i tiden, svårare att upprätthålla entusiasmen, energin och glöden för ett projekt.

Las Palmas går ju att ladda ner från nätet för tio kronor. Hur hittar din publik till dina andra kortfilmer?

– *Las Palmas* var ett slags experiment. Jag tyckte det var viktigt att komma på ett sätt att låta folk få se filmen. Sedan dess har jag inte gjort någon ny kortfilm. Jag har inte skött om mina tidigare kortfilmer så där jättebra. Vissa är fortfarande låsta av SVT, som har rättigheterna i Sverige. Förr var du mer beroende av klassiska institutioner som SVT och distributionen via bio. Nu finns andra vägar att gå. Det blir allt lättare att på eget bevåg distribuera sina filmer och därmed nå en jättepublik. Se bara på alla bloggare. Bara innehållet avgör hur långt man kan gå.

Hur kan kortfilmen som konstform lyftas ännu mer?

– En sak som jag skulle uppskatta är om SVT kunde ge lite friare ramar när det gäller längden på kortfilmer. De är väldigt bundna av slottankar, att filmerna ska passa in i fasta längder, de ska vara antingen 14,5 minuter eller sju minuter, eller 28,5. Det är ganska hämmande för en historia, och svårt för någon som vill berätta en historia på ett nytt sätt.

JOHANNES TYCKER ATT Sverige borde snegla lite på Norge där serien *Skam* har gjort succé.

– Den har ju blivit en jätteframgång. En anledning till det är just att formatet är fritt och tänjbart, alltifrån 14 minuter till 55 minuter. Berättelsen snarare än slottarna avgör längden. Folk får tala till punkt och berättelsen behöver inte späs ut för att fylla ett hål i en tablå.

Vad önskar du dig av Filminstitutet nu när kortfilmsstödet görs om?

– Jag skulle önska mig en förenklad byråkrati och budgetmall.

Det blir en alltför hög tröskel för oetablerade att sätta sig in i.

EN ANNAN PERSON SOM två år i rad nominerats till Startsladden vid Göteborgs filmfestival är konstnären och regissören Joanna Rytel. Förra årets kortfilm *Moms on fire* tog hem publikens pris i Göteborg för bästa kortfilm och vann Teddy Awards i Berlin. I år fick hennes kortfilm *Stay Ups* världspremiär i Göteborg. Även hon tycker att synen på kortfilm och konstfilm förändrats.

– Jag har knackat på dörren hos Svenska filminstitutet i 15 år, men de har haft en ganska konventionell syn på kortfilm. Nu har något skett. Kanske har de inspirerats av Biennalen i Berlin, där klimatet är lite mer öppet för konstfilm, säger Joanna Rytel.

I sina filmer återkommer Joanna till sexualitet och den dominerande synen på kvinnors kroppar i samhället, hon har bland annat gjort en film om en kvinnlig blottare på turné i Europa. Joanna Rytel vänder och vrider på begreppen av den åtråvärda, den utnyttjade, den lockande, objektet, subjektet, slampan och

Moms on fire tog hem publikens pris i Göteborg för bästa kortfilm 2016.

Björn Kjellhoft

Bild ur Joanna Rytels kortfilm *Stay Ups*, som premiärvisades på Göteborg filmfestival 2017.

madonnan. I *Moms on fire* tjejer Joanna Rydel också på den vedertagna normen för det goda moderskapet. Tittaren möter två högravida mammor i form av lerfigurer som de sista skälvande dagarna innan beräknat förlossningsdatum klagar på sina tråkiga pojkvänner och onanerar fast det är lite svårt att nå ner.

I kortfilmen *Stay Ups* möter publiken en huvudlös mamma intresserad av unga killar och ett barn med förstorat huvud som ska ljuga om vem som är hennes mamma. Det är berörande och djupt hjärtskärande.

– Jag provoceras av de små marginaler som moderskapet medför och vill att tittaren ska känna sig obekvä. Så jag använder mig av en oanständig kvinnlig karaktär som tar för sig. Hon är förövre och inget offer. Det behövs sådana för att få syn på de normer som omger oss, säger Joanna.

Det är först under senaste året hon har kunnat leva på de stöd hon fått för sina filmer. Ett Startsladdspris skulle kunna förändra mycket för Joanna som just nu skriver på ett långfilmsmanus med samma tema som i *Stay Ups*.

MAGDALENA BOMAN

Fakta startsladden:

✓ Startsladden är ett kortfilmspris som delas ut årligen under Göteborgs filmfestival – Sveriges största arena för svensk kortfilm. Festivalen visar över hundra svensk kortfilmer varje år.

✓ Priset är ett av världens största och dess storleksordning har skiftat genom åren – mellan 400 000 och 1 miljon kronor. Själva priset utgörs av produktionsmedel till den vinnande regissörens kommande film. I år är summan närmare 600 000 kronor. Cirka 30 procent utgörs av kontanter medan den resterande delen består av hyra av teknik, kostym, studio, inspelningskontor, postproduktion och distribution.

✓ Bakom priset står Teaterförbundet för scen och film, Svenska Filminstitutet, SVT, Gothenburg Studios, Folkets bio, Film Väst, Independent Kostym och Shoot&Post.

✓ Priset har funnits sedan 2004 och vinnarfilmen visas i SVT.

Så har stödet till svensk kortfilm sett ut (Filminstitutet)

I och med övergången till en statlig filmpolitik ska produktionsstöden ses över.

✓ Sedan första filmavtalet 1963 har Filminstitutet haft möjlighet att stödja kortfilm.

✓ Mellan 2006–2015 har totalt 552 kortfilmer fått förhandsstöd från konsulenter. Den genomsnittliga budgeten för kortfilmer har varit 907 000 kronor.

✓ Sverige har idag en kortfilmskonsulent samt en för något längre format, *Moving Sweden*.

✓ *Moving Sweden* omfattar för närvarande cirka 21 miljoner kronor per år, varav åtta miljoner är SVTs del av satsningen. Mellan 2006–2013 gjordes en särskild satsning på novellfilm ihop med Film i Väst och Film Nord. Totalt har 76 filmer fått stöd inom de två satsningarna, 57 inom novellfilmsatsningen och 19 inom *Moving Sweden*.

Moms on fire prisades också med Teddy Awards vid Berlins filmfestival 2016.

Joanna Rytel

Bor: Född i Warsawa 1974, kom till Sverige som sjuåring.

Utbildning: Studerat vid högskolan för Fotografi och film och gått konstprogrammet på Konstfack i Stockholm.

Filmer i urval: *Animalperformance* (2002), *To think things you don't want to* (2005), *Flasher girl on tour* (2010), *Gang bang Barbie* (2010), *Unplay* (2010), *You and Me* (2011), *Me seal, Baby*, nominerad till Guldbagge (2013), *On top of your gaze* (2013), *Once upon a time there was an unfaithful Mummy* (2013) *Moms on fire* (nominerad till Startsladden 2016) samt Teddy Awards vid Berlins filmfestival. *Stay Ups* (nominerad till Startsladden 2017)

Johannes Nyholm

Bor: Uppvuxen i Lund och bor numera i Göteborg.

Utbildning: Studerat konst- och filmvetenskap, gått på Valand och på Konstfacks animationsutbildning i Eksjö.

Filmer i urval: *Dockpojken* nominerades och visades i Cannes 2008, *Drömmar från skagen* 2009, *Las Palmas*, guldbagge för bästa kortfilm 2011, fick även Startsladdspriset på Göteborgs filmfestival 2011, *Vägs ände* 2012, *Speldosan* nominerad till Startsladden 2017, långfilmen *Jätten* 2016, juryns specialpris på filmfestivalen i San Sebastian, nominerad till sex guldbaggar 2016, fick tre stycken för bästa film, manus och mask.

Startsladden 2017 gick till *Min Börda* av Niki Lindroth von Bahr
Senaste årens vinnare av Startsladden: 2011 *Las Palmas* (Johannes Nyholm), 2012 *Dance music now* (Johan Jonason), 2013 *Gabriel och lasermannen* (Babak Najafi), 2014 *Pussy Have the Power* (Lovisa Sirén), 2015 *Värn* (John Skoog) 2016 *Hopptornet* (Axel Danielson och Maximilien Van Aertryck)

3 frågor till Jannike Åhlund, avgående ordförande för Guldbaggens vinnarjury:

Ändrade regler för att inkludera fler

Hur har ni jobbat med de nya regeländringarna för nomineringar av guldbaggar under 2016?

– Tidigare röstade nomineringskommittén individuellt och anonymt. Nu är kommittén uppdelad i grupper för att alla i juryn ska komma närmare sina skrän, och där vi resonerar oss fram till ett resultat.

– Förra året fanns det också viss frustration i vinnarjuryn över att det fanns så många bra, kvalitativa insatser på hög nivå, att det kändes kymigt med bara tre nomineringar. I år har vi ökat antalet nominerade i sju kategorier. Vår strävan är att vara mer inkluderande. För det råder ju inte brist på professionella insatser på hög nivå. Det gäller alla skådespelarkategorier samt bästa manus, regi och film. Bästa film är dock speciell för i den röstar hela juryn för största möjliga härliga demokrati.

Blev förändringarna som ni tänkt er?

– Ja det blev bättre, att komma fram till saker i den omöjliga genren att tävla i konst, genom att resonera om saker och ting. Det är ju klart att i varje sammanhang där vi är människor som representerar olika skrän, så väger deras åsikter ganska tungt som till exempel i kategorin mask och smink. Det är rimligt och bra.

– Sedan är det naturligtvis så att om man ser ett problem och vill åtgärda det, och gör en förändring, så är det inte säkert att det problem man vill åtgärda ser likadant ut nästa år för då är spelplanen en helt annan. En insikt jag gärna förmedlar till Anna Carlson, som blir ny ordförande för vinnarjuryn nästa år, är att man kanske ska vila på hanen lite när det gäller sådana här förändringar. Det är ett stort och rörligt fält, och inte önskvärt att fibbla med regler i all evinnerlighet.

Om du med din långa erfarenhet ser till nödvändiga förändringar i vinnarjuryn, vad vill du då peka på?

– Den stora förändringen runt hörnet är att tänka på att film inte är så biografbunden. Det finns ett gäng andra fönster också, det måste man i längden ta hänsyn till när det gäller Guldbaggen. Vi har in i det längsta mässat om att det här är ett filmpris och att de ska ses på stor duk, men det vet jag inte riktigt hur länge det går att upprätthålla. Vi har tyckt att det varit viktigt att kunna se filmer på bio, och då har vi valt att premiera insatser utifrån det. Det är väl något att fundera över, hur och om kriterierna ska anpassas till den nya tidens konsumtionsmönster för film.

MAGDALENA BOMAN

Mindre pengar till löner på teatrarna

Anslagen till Länsteatrarna har länge urholkats. Det konstaterar Myndigheten för kulturanalys i rapporten "Dramatiska villkor".

HÄR GÅR DET ATT UTLÄSA hur de ekonomiska villkoren för den regionala scenkonsten har sett ut över tid. Målet har varit att undersöka hur teatrarnas intäkter och utgifter samt personalstyrka och -sammansättning har utvecklats under perioden 1980–2015. En slutsats är att budgeten för personalkostnader har sjunkit rejält, samtidigt som antalet anlitade har ökat. Detta beror på att teatrarna har tagit in fler frilansare med egen firma. De administrativa kostnaderna har också ökat på bekostnad av den konstnärliga personalen. Slutsatsen är att urholkningen inte är direkt kopplad till införandet av kultursamverkansmodellen, utan är en kontinuerlig process som har pågått i 20 år.

Sveriges länsteatrar välkomnar den nya rapporten.

– Vi är glada över att det finns fakta på bordet. Vi har vid flera tillfällen sagt att vi upplever en ekonomisk urholkning och det har vi nu fått belegg för. Vi hoppas att rapporten ska leda till mer diskussion och ett utökat stöd för landets länsteatrar, kommenterar Linde Sjöstedt, Länsteatrarna i Sveriges verksamhetsledare.

Hon understryker vikten av att staten tar sitt ansvar.

– Länsinstitutionerna är jätteviktiga för att ge människor tillgång till kultur. Det är ett problem att det finns mindre medel till själva basverksamheten samtidigt som många av våra institutioner har fått ökade uppdrag.

Hela rapporten går att läsa på kulturanalys.se

YLVA LAGERKRANTZ SPINDLER

Guldbaggar och framtida Oscars

VID ÅRETS GULDBAGGEGALA på Cirkus i Stockholm var filmerna *Jätten* och *Yarden* de stora vinnarna med tre stycken Guldbaggar vardera. Årets hederspris gick till Ingmar Bergmans ständiga skriptta, producenten Katinka Faragó, medan Årets bästa mask gick till Eva von Bahr, Love Larson och Pia Aleborg för deras arbete med filmen *Jätten*. Duon Eva von Bahr och Love Larsson ligger också bakom masken till den dubbelt Oscarsnominerade filmen *En man som heter Ove*, med chans att vinna både i kategorin Bästa icke engelskspråkiga film och i kategorin Bästa mask och makeup vid Oscarsgalan den 27 februari. Det är andra gången de tävlar om en Oscarstatyett.

Baggen för Bästa scenografi gick till Liv Ask och Bengt Fröderberg för filmen *Flykten till framtiden*. I år fick också en kvinna, Ita Zbronic-Zajt, en bagge för Bästa foto för sitt arbete med *Yarden*. Skådespelaren Anders Mossling fick pris i kategorin Årets manliga huvudroll för samma film, medan Årets kvinnliga huvudroll gick till Maria Sundbom för rollen i *Flickan mamman och demonerna*. Bästa Ljud/ljuddesign gick till Patrik Strömdahl för sitt arbete med *Yarden* och Bästa klipp och bästa dokumentär gick till Tora Mkandawire Mårtens film *Marta & Niki*.

I december hölls en välbesökt arbetsmarknadsdag för filmbranschen på StDH. Det blev en dag med seminarier och föreläsningar. Filmarbetare och producenter fick också chans att träffas för att diskutera nya filmprojekt.

Producenter och filmarbetare möttes på StDH

UNDER ARBETSMARKNADSDAGEN, som genomfördes i samarbete med Teaterförbundet för scen & film och Arbetsförmedlingen kultur, gjorde ett 30-tal personer en "pitch" för att presentera filmidéer för inbjudna produktionsbolag.

Staffan Linder och Hanna Bengtsson från Fido visade hur de arbetade med visuella effekter på film, till exempel i tv-serien *Walking dead* och i filmen *Känn ingen sorg*. Beata Mannheimer, utvecklingsansvarig på Filmregion Stockholm-Mälardalen pratade om STHLM Debut, som stöder långfilmsdebuterande regissörer och producenter i Stockholm-Mälardalsregionen. Erik Gandini, dokumentärfilmare och professor på StDH, talade om dokumentärfilmens roll och möjligheter i "postsanningens" tid.

En panel diskuterade under eftermiddagen om hur vi får ett hållbart arbetsliv för filmarbetare, och hur frilansare i branschen får tillgång till kompetensutveckling och vidareutbildning. Charlotte Grimfalk från filmarbetarutbildningen i Trollhättan berättade om den engelska utbildningsmodellen Creative skillset.

– Den ger en bra grund för att skapa kompetenskriterier för valideringssystem och kompetensprogram som blir väldigt konkreta, och tillhandahåller gångbar arbetskraft på flera håll i Europa, menade hon.

EN FÖRSTUDIE om ett nationellt uppdrag för kompetensutveckling inom scen och filmområdet har redovisats till Europeiska socialfonden, berättade Teaterförbundets ordförande Anna Carlsson. Den bygger på att arbetsmarknadens parter, det vill säga att arbetsgivare och arbetstagare tar gemensamt ansvar för frågan.

– Ett hållbart yrkesliv kräver förstås också att vi har kollektivavtal, reglerade arbetstider och värnar om säkerhet och arbetsmiljö. Vi har gjort en enkät till folk som jobbar med tv, och det visar sig att det fortfarande finns en hel del kvar att göra på området, sa Anna Carlsson.

MAGDALENA BOMAN

"Oväntat positivt att få pitcha"

EN AV DE 30-TALET PERSONER som pitchade sin idé inför de inbjudna produktionsbolagen under arbetsmarknadsdagen på Stockholms Dramatiska högskola (StDH) var Maria Bolme:

– Jag har aldrig gjort något sånt här tidigare, och hade inte väntat mig att få ett så respektfullt gensvar. Men det var väldigt roligt att pitcha, och faktum är att två produktionsbolag har kontaktat oss i efterhand och vill prata mer om vårt arbete. Två bolag som jag själv inte hade planerat att kontakta, det är jättekul!

prolight+sound

Frankfurt am Main
4/4 – 7/4 2017

Let's master it.

Inträdeskort och information:
prolight-sound.com

Stage & Theatre

Att tekniken fungerar såväl framför, bakom och på scenen är a och o. På avdelningen **"Stage & Theater"** på Prolight+Sound 2017 står ett brett produktutbud för teater- och filmproduktion i centrum. Det senaste inom ljud, ljus och scenteknik samt teaterplanering hittar du här.

Upplev den nya tekniken och möt experterna på en av eventtekniksektorns viktigaste internationella mötesplatser.

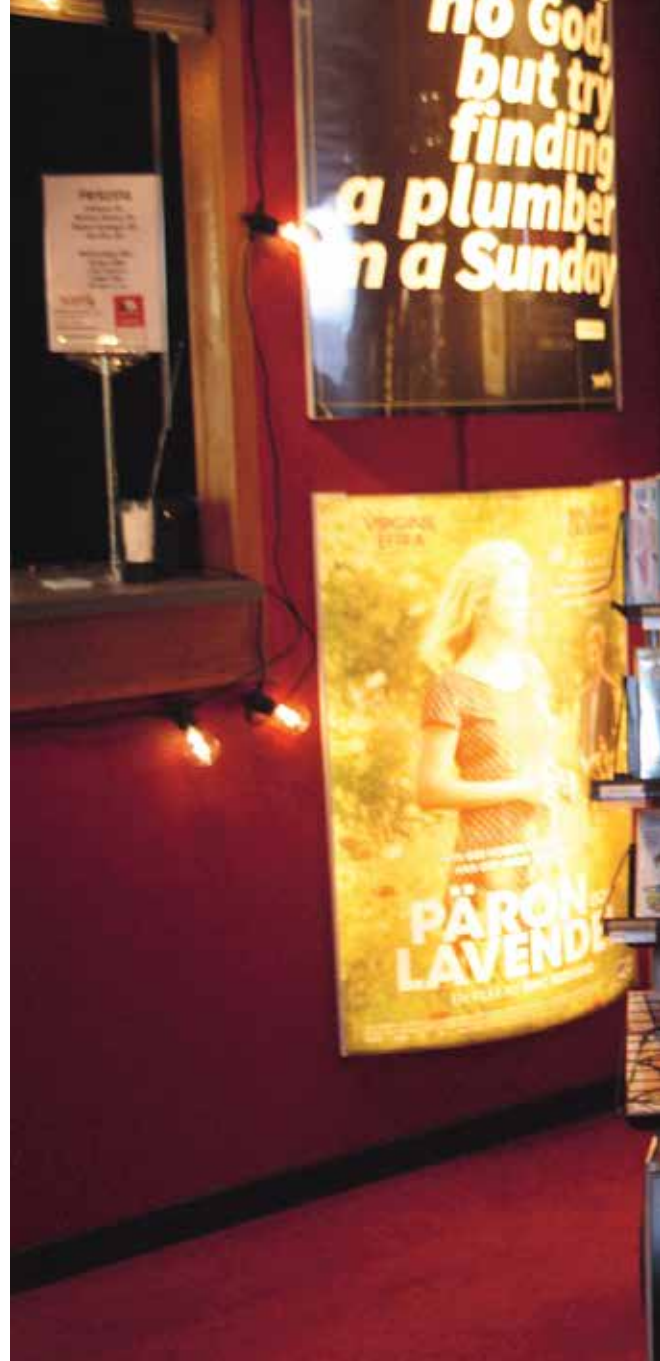
info@messefrankfurt.se
Tel. 08-660 00 45

 messe frankfurt

Nej till popcorn och ja till kvalitetsfilm

Ung, men ändå erfaren. Så kan man beskriva Siri Pekkari som är ny föreståndare för Folkets Bio i Luleå.

Hon tar emot i foajén till Royal – en kinematograf som länge varit nedlagd, men nu återuppstått. Två salonger har öppnat igen.

I LULEÅS SÖDRA HAMN BLÅSER det nästan alltid snålt. Men den här vinterkvällen sveper kastvindarna så intensiva att hatt och cykel är uteslutna i kulingen. Trots det börjar biobesökarna droppa in till fredagskvällens föreställningar av *Paterson* och *American Honey*.

Siri Pekkari har redan varit här i flera timmar och kollat att allt är som det ska. Det är det inte. Neonbelysningen över biljettkassan har gett upp. Men strunt samma så länge projektorerna är igång och filmerna nerladdade från nätet. Och kassan är öppen.

– Jag är glad att de vågade anställa någon så ung. Men då har jag ju ett namn som en gammal finsk dam. Kanske var det därför jag fick jobbet, säger Siri Pekkari och slår en koll i maskinrummet.

Förr surrade här 35-millimetersprojektorerna i smattrande takt. Numera är det hårddiskrackens fläktar som surrar lika intensivt och driver upp temperaturen härinne.

Trots sina 24 år har Siri Pekkari lång erfarenhet i branschen. Från Boden och Sagabiografen. Redan i tonåren började hon så smått med att sköta kassan och köra film. Men ganska snart fick hon ansvaret för hela biografen och jobbade i flera år även med

bokning och planering. Så kom öppningen till nytt jobb i Luleå.

SF köpte upp alla Royalbiografer i Sverige, enbart för att lägga ner de flesta av dem. Sedan 2007 har lokalerna i Luleå i princip stått tomma och biopubliken har varit hänvisad till mainstreamutbudet i Filmstadens salonger. Folkets Bio har visserligen visat film under tiden, men i mindre skala på nedlagda luftvärnsregimentet i en gammal filmsal på det område som numera kallas Kronan. En fin salong i och för sig. Men läget är ocentralt och har glesa bussförbindelser.

SÅ FÖRESLOGS ATT FOLKETS BIO skulle få hyra den mer centralt belägna Royal. Efter viss förhandling gick SF med på att hyra ut lokalerna.

– Enligt avtalet går det bra så länge biograferna inte konkurrerar med varandra. Vi får inte visa samma sorts filmer utan ska vara ett komplement, förtydligar Siri Pekkari. Något som också hänger samman med att vi får kommunalt stöd.

Även om avtalet till synes gör SF till storebror och Folkets Bio till en liten lydstat menar hon att det lite smalare utbudet berikar stadens cineaster. Det görs mycket bra svensk film som annars

Pelle Lindblom

"Jag har ju ett namn som låter som en gammal finsk dam", säger Siri Pekkari. "Det kanske var därför de anställde mig fastän jag är så ung."

aldrig skulle komma hit. Hon nämner *Sophelikoptern* som ett exempel på en mycket bra film med underfundig humor som tack vare Folkets Bio kommit upp på vita duken i Luleå.

– Det här är verkligen vad staden behöver, säger hon.

Med sina 290 medlemmar gör Folkets Bio i Luleå på sätt och vis även skäl för namnet, medlemsbasen är lika stor som i storstäderna.

Siri stortrivs med att vara föreståndare och en allt-i-allo. Hon sköter planering, kontakt med distributörer, affischering, utskick, kör film, tar emot publiken, säljer biljetter och verksamhetsutvecklar.

Siri Pekkari vill gärna förädla konceptet och nå nya publikgrupper med exempelvis dagbio riktat till pensionärer.

Sedan nämner hon en annan stor fördel med nya jobbet.

– Vi säljer tack och lov inte popcorn.

Hon behöver bara tänka tillbaka på Sagabiografen i Boden för att få rysningar. Popcorn överallt. På säten, i springor och vrår. Överallt popcorn.

PELLE LINDBLOM

Nya momsregler på bio

- ✓ Från årsskiftet är biobiljetter belagda med 25 procents moms.
- ✓ Biljetter på Folkets Bio är fria från moms eftersom verksamheten drivs som icke momsregistrerad förening.
- ✓ Tidigare var momssatsen sex procent. De större biograferna, så kallade röda biografer, hade en samtidig avgift på tio procent av biljettintäkterna som gick till svensk filmindustri. Denna avgift är nu borttagen och har ersatts med den nya momsen. Mindre biografer, så kallade gröna biografer, ofta på landsorten som visade mindre än fem föreställningar per vecka, var då befriade från den tio-procentiga avgiften.
- ✓ Det sägs i debatten att den nya momsen drabbar vissa små biografer hårt, som alltså går från sex till 25 procents påslag på biljettpriset.
- ✓ Numera kan dock biografer på mindre orter söka biografstöd.

Hällefors folkhögskola

Studera i höst?

Läs någon av kurserna:

- Skådespelarlinjen- professionell inriktning
- Teaterlinjen - för dig med NPF

Läs mer på www.folkis.nu

Hällefors folkhögskola

Adress: Klockarv. 16, 712 33 Hällefors

Filial: Jordgatan 6, 702 23 Örebro

TEATERFÖRBUNDETS FAKTURERINGSSERVICE

Du behöver inte ha eget företag för att kunna fakturera. Om arbetsgivaren/ett produktionsbolag kräver faktura kan du som medlem istället använda dig av Teaterförbundets faktureringservice.

Läs mer på www.teaterforbundet.se

- Har du någon hemsida där vi kan se mer av vad du gjort?

- Ja, självklart!

Från 3750 kr

Vill du ha en enkel, billig, effektiv och snygg hemsida som underlättar när du söker jobb? Då kan vi hjälpa dig. Vi har lång erfarenhet av arbete med hemsidor till verksamheter inom kulturområdet.

Psst: vi kan hjälpa dig med logga och grafisk profil också.

Läs mer på vår hemsida

Helljus AB

0707-80 75 85 | www.helljus.com | info@helljus.com

Nya Teaterpedagog - utbildningen

MARIEBERG
FOLKHÖGSKOLA OCH KONFERENS

www.marieborg.net

TEATERLINJEN

Idag överraskar inte Le Pen

FÖR FEMTON ÅR SEDAN gick jag på teaterskolan École Lecoq i Paris. Dit söker sig elever från hela världen för att ta del av Jacques Lecoqs pedagogik med grunden i fysisk träning, maskspel och improvisation. Tout bouge – allting rör sig – är skolans filosofi och en återkommande fras under utbildningen. Skolbyggnaden ligger i Paris tionde arrondissement, gamla arbetarkvarter som präglats av immigranter från Turkiet, Afrika och Asien med grönsaksmarknader, kebaber och frisörer. Längre upp på gatan ligger Gare du Nord och allra längst upp på rue du Faubourg Saint-Denis finns den minnesmärkta Théâtre des Bouffes du Nord som drivs av Peter Brook.

Jag bodde 20 minuter norrut med pendeltåget. Huset där jag var inneboende låg mitt emellan förorterna Villier le Bel och Gonesse. På 1600-talet lär det bästa brödet i Paris ha bakats i trakten. Nu är neuf cinq, områdets postnummer, mest känt för våldsamma upplopp och för att det var här som Concorden havererade.

Våren 2002 arbetade vi hårt på skolan. Vi pratade sällan politik men i april hände något som överraskade hela Frankrike och som även drog oss ut ur vår bubbla. Tidningarna beskrev det som ett åsknedslag. Jean-Marie Le Pen, ledaren för Front National hade gått vidare till andra omgången i presidentvalet. I sin valkampanj hade Le Pen drivit frågor om utvisning av immigranter, återinförande av dödsstraff och avskaffande av aborträtt.

Första maj skulle det hållas en demonstration mot Le Pen. I skolan röstade vi om att gå med. De flesta elever ville demonstrera men en handfull tyckte att det var onödigt att missa en hel dags (dyra) lektioner. Lärarkåren stod enig: öppenhet mot människor

är skolans fundament. Jacques Lecoq själv startade en gång sin teaterpraktik i det av Tyskland ockuperade Paris – för att med gymnastik, mim och dans uttrycka motstånd mot den rådande fascismen. Så vi tågade med hundratusentals från République till Nation och i den andra valomgången vann Jacques Chirac med en i fransk modern tid aldrig skådad majoritet.

Statistik från de olika delarna av Paris visade att Le Pen hade fått väldigt höga siffror där jag bodde, högre än snittet i landet och dubbelt eller tredubbelt så högt som vissa distrikt inne i stan. Visst, lågt valdeltagande och missnöjesröstning påverkade så klart resultatet. Men att det på en plats där så stor del av befolkningen har invandrarbakgrund och så många la sin röst på en uttalat främlingsfientlig kandidat var obegripligt och otäckt.

ALLT OCH INGET HAR HÄNT på 15 år. Skolan ligger kvar på rue du Faubourg Saint-Denis och varje år svetts nya studenter i samma neutralmasker som vi. Men grönsaksmarknaderna har blivit färre och istället poppar ekobutiker och coola klubbar upp. Vårt billiga och slitna stammiscafé har hamnat på listan över de trendigaste barerna i Paris och bostadspriserna har femdubblats. Tout bouge.

I år är det presidentval igen. Marine Le Pen har tagit över ledarskapet för Front National från sin far och är sedan länge förhandstippad att gå till andra valomgången. Det spekuleras även i att hon kan bli Frankrikes nästa president.

2017 överraskar det tyvärr ingen.

SOPHIE HELMING, DRAMATURG

Nyårslöfte för en god ekonomi?

A-kassan är din viktigaste försäkring. Gå med idag!

Vi försäkrar det mesta: vårt hem, vår bil, vår båt och våra djur. Inte för att vi förväntar oss att något ska hända utan för att ha råd om det händer.

Samma sak gäller när man försäkrar sin inkomst vid arbetslöshet. Inte för att man förväntar sig att bli arbetslös utan för att ha råd att vara mellan två arbeten.

För 112 kronor per månad försäkrar du din inkomst hos oss. Och det är enkelt att gå med!

Gå in på www.unionensakassa.se för att bli medlem idag.

UNIONEN
A-KASSAN

Mer information kring kulturarbete hittar du på vår hemsida www.unionensakassa.se/arbetsloshetsforsakringen/kulturarbete.
Telefon 0770-77 77 88 (knappval 5). Du kan skicka meddelande på Mina Sidor eller mejla till kultursektionen@unionen.se

Maskulinitet utforskas med dragteknik

Det tog bara några minuter så var kurserna fulltecknade när regissören Liv Elf Karlén höll workshop i dragkingteknik för Teaterförbundets medlemmar på Stallet. Initiativet kom från sångaravdelningen.

–För mig handlar kursen om att få syn på ett större register av uttryck i maskulinitet när jag gör mansroller, likväl som att lyckas göra kvinnoroller mer nyanserade, säger Tove Dahlberg, ordförande för sångaravdelningen.

Liv Elf Karlén.

Magdalena Boman

Magdeleine Jostedt Ulrici

REGISSÖREN, DRAMATIKERN, komikern och manusförfattaren Liv Elf Karlén är en ofta anlitad gästlärare i normkreativ gestaltning inom scenkonstområdet. Hon har utvecklat egna metoder för att vidga medvetenheten kring normer och för att ge scenkonstnärer möjligheter att kasta omkull vanemässiga mönster och vidga ramarna för sina egna och publikens associationer. Hon har bland annat skrivit boken *Större än så här* – en handledning för genusnyfiken gestaltning

– Det är otroligt kul att det finns ett sådant sug efter att fördjupa sig i de här frågorna. Jag älskar att gå ner i det praktiska. Det är så roligt att gå ner i tekniken och samtidigt dra i stora samhällsavgörande saker! säger Liv Elf Karlén.

Deltagarna vid första kursen. Från vänster övre raden står: Markus, Rille, Mattias, ML (Max Ludvig) och Olle. Nedre raden: Lars, Arón, Henry, Alex. Liggande: Mattias. Privata namn från vänster övre rad: Tove Dahlberg, Karolina Blixt, Stefan Sträng, Frida Modén Treichl, Jeanette Kyrk. Nedre raden: Josef Säterhagen, Magdeleine Jostedt Ulrici, Ann-Christin Högnabba, Nina Filimoshkina. Liggande: Eliisa Erävalo.

Hera Saukkonen

Bild ur Liv Elf Karléns föreställning *De-contruction site* med masterstudenter på Teaterhögskolan i Helsingfors, en halsbrytande färd in i könsvärderingarnas labyrinth.

Skälet till att sångaravdelningens ordförande Tove Dahlberg vill fördjupa sig i dragkingteknik är för att operalitteraturen innehåller många så kallade byxroller.

– Det finns många exempel i operarepertoaren där kvinnor gestaltar manliga karaktärer. En oändlig mängd roller under barocken, skrivna för män, sjöngs av kastrater men har idag tagits över av kvinnor. Det finns även yngre verk med roller som är direkt skrivna för kvinnor och gestaltar pojkar och unga män, berättar Tove.

Sångaravdelningen kontaktade Liv Elf Karlén, och bjöd samtidigt in andra avdelningar som skådespelare, dansare, musikalartister till kursen i januari. Eftersom intresset var så stort för den första workshopen beslutade sig Teaterförbundet för att ordna en till.

– Det visar att Teaterförbundets medlemmar är aktiva, vakna och nyfikna. Vi spelar ju alla någon form av genusmaskerad. Vi tar på oss en karaktär på morgonen och ofta omedvetet. Det är något vi lärt oss av kulturen, våra syskon och samhället i stort.

Det som är spännande med workshoppen är att den riktar sig till alla människor oavsett könstillhörighet, säger Tove.

Behovet kan antingen ha växt fram utifrån att man blivit hemmablind över sina egna uttryck för att man gör dem varje dag eller för att man är kvinna och inte upplever sig ha en ingång till manliga uttryck.

– Vi operasångare får sällan tid att utforska maskulina uttryck i en byxroll, vi gör så gott vi kan med att hitta något pojkaktigt eller något lite macho. Personligen vill jag utforska vilka olika typer av karaktärer det går att få tillgång till, säger Tove.

LIV ELF KARLÉN FÖRÄLSKADE SIG i drag efter att hennes egen grupp Teater Lacrimosa hade en workshop med gruppen Subfrau 2006. De arbetade med drag under sin utbildning i Helsingfors.

– Jag jobbar utifrån ett ganska brett perspektiv, utifrån kunskap om maskulinitet och feminiteter som sociala mekanismer, som koder. För oavsett tidigare erfarenheter och könstillhörighet har du nytta av att jobba med de här koderna som skådespelare

Hera Saukkonen

Ur Liv Elf Karléns föreställning *De-contruction site* med masterstudenter på Teaterhögskolan i Helsingfors 2012.

och människa, då kodsystemet är så betydelsebärande. Det griper in i många andra delar i berättandet och gestaltandet, vad gäller färger, temperaturer och känslor

Det är som att öppna en verktygslåda och det går att berätta ganska stora och universella känslor fast med rent tekniska förutsättningar.

LIV JOBBAR PÅ TVÅ OLIKA SÄTT med det tekniska. Antingen håller hon kurser i lite mer renodlad dragteknik och jobbar med en karaktär. Som hon gjorde i workshopen på Stallet. Deltagarna får en uppsminkning, tar på sig en karaktär och jobbar intensivt under ett antal timmar. Hon brukar uppmuntra dem att tänka på en klichéartad man långt från sig själv eller en man du hysar agg mot, eller känner stark rädsla inför. Något du inte förstår.

– Det visar sig då att vi har ganska stor känslomässig förståelse för saker som vi inte riktigt tänker att vi ska ha känslomässig förståelse för, säger Liv.

Hon höll en kurs för högt uppsatta miljöpartister i dragteknik, som skulle jobba med maskulinitet och plötsligt uppstod en fruktansvärt obehaglig situation av gruppvåldtäktstämningar som blev påtagliga i rummet.

– De skakade efteråt för att det var så enkelt att förstå logiken eller förstå vad det där våldet kom sig av. Det är spännande att de där extrema patriarkala uttrycken hör ihop i en skala som vi alla bär upp. Det blir väldigt synligt i dragteknik, när man jobbar med så karaktärsburna sätt.

Liv kan också jobba mer tekniskt med att bygga maskulinitet och femininitet. Vilket är intressant på ett annat sätt.

– Det går ju att rekonstruera mycket rent tekniskt och det har inte alls med känslor att göra. Det handlar om sätt att förhålla sig till rummet, till kroppen, eller kanske genom att använda sig av fraseringar. Använder du det här uttrycket så skapas de här vägnarna. Gå och rör dig så här, så händer det här. Det är ett annat sätt att arbeta med maskulinitet och femininitet tillsammans.

Men det finns fallgropar med dragteknik, en risk att du förhåller dig till femininitet som någonting som bara är en motpart till maskulinitet, eller i relation till det, påpekar Liv.

– Det behövs lite olika saker för att inte förstärka en tvåkönsnorm. Det är lätt att maskulinitet ses som något rent, naturligt och enkelt medan femininiteten blir krånglig. Jag arbetar mycket med subjekspositioner som är idealet för maskulinitet. Som inte reagerar på sin omgivning, utan bara agerar och där fe-

Fotom: Maria Åkesson

Bilder ovan och nedan från komediprojektet *Skägget* om ett gäng hipsterpappor som bakar och mjölkar med Liv Elf Karlén, Moa Svan och Pernilla Hammargren.

Linda Sinkkonen

Liv Elf Karlén höll en två veckors workshop i dragteknik med skådespelarna på Norrbottensteatern inför repetitionerna av *La Cage aux folles* 2014. På bild: Per Sundberg.

mininiteten är ett slags tillägg. Det kan bli schablonartat. Därför vill jag gärna också jobba tydligt med femininitet som något eget.

PÅ DRAGKURSERNA FRAMKOMMER det ofta hur lätt vi har för att förakta femininiteten, att alla faktiskt bär på förakt för just femininitet, menar Liv.

– Det blir tydligt vilken sorts kvinnor som får ta plats inom en grupp och att kvinnor kontrollerar den där femininiteten. Vilka kvinnor som gör för mycket och som använder sin femininitet på fel sätt. Det här är ofta frågor bundna till klass och etnicitet. Det finns tydliga gränser för hur platstagande en får vara och där frågor om ansvar kommer in. Hur egoistisk får en vara? De flesta som går in i en dragkingworkshop tänker inte att de själva är en representant för detta. Att de själva inbegrips i det där starka femininitetsföraktet, och blir äcklade av kvinnor som går över gränsen där.

Du har jobbat med normkritik och normkreativitet under så många år, har du funderat på att ge dig in i forskningsvärlden?

– Jo, jag skulle vilja utforska maskuliniteten ännu mer. Undersöka vad som händer och vilka tekniker det finns för manskroppar att använda sig av femininitet. Där finns ett otroligt starkt

regelsystem. Det är så intressant. Den heterosexuella ramen är så stark och bestraffningarna är hårda när manskroppar går utanför och använder sig av feminina koder.

Zlatan som i december satte på sig en luciakrona är ett bra exempel på det, menar Liv. Det är okej för män att ikläda sig och använda sig av femininiteten. Men vi måste vara helt försäkrade om att det är en heterosexuell man, om han ska göra det. Det måste signaleras extremt tydligt. Skulle Zlatan till exempel haft sina händer på ett annat sätt med luciakronan på, hade det inte gått. Så fort det blir två femininiteter i en och samma gestaltning får vi problem och motståndet blir mycket starkt. Förlöjligandet blir väldigt stort.

– Det som är intressant är att inte fler manliga skådespelare vågar använda sig av femininiteter. De skulle tjäna så mycket på det. Inte inom ramen för att man skapar komik och upplevs som fjollig, däremot blir mannen så mycket mer intressant att titta på med till exempel lite mer rörliga ansiktsuttryck. Det finns oanade möjligheter att använda det, men rädslan är väldigt stor!

"Vi måste våga ställa frågor"

Det fackliga arbetet ger nya perspektiv. För skådespelaren Kardo Razzazi, ny i den lokala styrelsen på Folkteatern, är det viktigt att få kunna vara med och påverka.

DET ÄR MÅNDAGSTOMT i Folkteaterns publikentré. Kardo Razzazi släpper in oss. Folkteatern i Göteborg är hans arbetsplats, ett ställe som han gillar skarpt.

"Arbetsplats" är ett återkommande ord under intervjun. Han säger det med respekt och skärpa. Och kärlek. Hans strävan är att arbeta på en plats med härlig stämning och utrymme för att uttrycka sin åsikt. Där han känner att han ingår i ett lag.

Kardo Razzazi är skådespelare på Folkteatern sedan 2015. I höstas valdes han in i styrelsen för Teaterförbundets lokalavdelning. Det är första gången han har en förtroendepost.

– Jag fick frågan och repeterade just då inte så intensivt och jag tyckte att jag skulle ställa upp, säger han.

Det blev en tuff start. Många och långa möten. Folkteatern var inne i en period med hårt tryck. För Kardo blev det mycket att lära och ta ställning till.

– Det är intressant att få en inblick i frågorna. Att lyssna på och förstå alla olika yrkesgrupper, jag har fått ett helt annat perspektiv. Det gäller att se till helheten om teatern ska bli en bra arbetsplats.

Innan han kom in på skådespelarutbildningen jobbade han bland annat som montör. Med både morgon- och kvällspass.

– Vdn kunde bara komma in och ändra våra tider och säga "Det finns ingen demokrati på det här jobbet". Det var detsamma som om han hade sagt "Håll käften!", menar Kardo.

Men Kardo Razzazi vill ha något att säga till om. Att vara med i förbundet är en självklarhet. Han examinerades från skådespelarutbildningen vid Teaterhögskolan i Malmö 2011 och fick ganska omgående jobb på Malmö stadsteater. Det blev flera produktio-
ner. En som fick stort genomslag var *Jag ringer mina bröder*, där Kardo gjorde huvudrollen.

– Jag spelade på premiären, men efter en månad drabbades jag av panikångest. Uppsättningen var tuff, den krävde mycket och det var många saker utifrån som påverkade arbetet. Men, jag var så ny också, man lär sig med erfarenhet och står bättre pall.

Kardo var borta från teatern ett år. Erfarenheten har lärt honom att vara vaken på signaler och ta hand om sig själv.

– Man måste våga ställa frågor. Skådespelare kan lätt gå så intensivt in i jobbet.

Nu har han ett treårskontrakt på Folkteatern, men han funde-

rade en god stund innan han tackade ja och flyttade med sin fru från Stockholm till Göteborg.

– Tre år kan kännas som en lång tid. Och man har ju hört om skådespelare som kastas in i pjäs efter pjäs och får jobba i ett tempo som inte är bra. Och inget att säga till om. Fast det kanske är ett lyxproblem, tillägger han.

Kardo har haft perioder utan jobb, men i meritlistan finns förutom Malmö och Folkteatern även engagemang på bland annat Dramaten och Stockholms stadsteater samt en rad film- och tv-roller.

FÅR HAN VÄLJA SÅ är nog film allra roligast. Men det är också en hårt castad bransch.

Kardo är född i Uppsala, han är svensk, med föräldrar av kurdiskt ursprung. Han kan berätta om att bli uppringd av någon som vill ha en skådespelare som talar med brytning. Och som blir förnärmad när Kardo tackar nej. Frågor om representation och mångfald hör till det fackliga arbetet, menar han.

– Jag har inga problem att spela the bad guy, men det är viktigt att visa flera sidor. När jag spelar en komisk roll ligger inte det roliga i om jag bryter, utan humorn ska ligga i situationen och vilka val min karaktär väljer att göra.

Teatern blir lätt en egen bubbla och är inte så likabehandlande som vi tror. Kardo vårdar kontakten med det som finns utanför. Fotboll är en passion för denne lagspelare. Och ibland drar han till kompisarna i Stockholm för att få lite ny luft.

LIS HELLSTRÖM SVENINGSON

Kardo Razzazi

Yrke: Skådespelare.

Född: 1985.

Utbildning: Teaterhögskolan i Malmö.

Arbetar: På Folkteatern i Göteborg.

Aktuell: Ny ledamot i Teaterförbundets lokala styrelse.

Vårprojekt: Göra sin egen monolog *Allt som blev kvar* på Folkteatern i maj.

DANSGOLV portabelt till salu/uthyrning

Nu säljer vi vårt fantastiska Dansgolv som ni lätt lägger och förflyttar dit ni vill till både möjliga och omöjliga platser. Vi säljer främst 12x12 meter men större yta finnes. Vi kan skräddarsy efter önskemål.

För info kontakta Lena Josefsson på [070-6408813](tel:070-6408813) eller maila pr.raandevo@gmail.com

Finnes även dansmattor till salu.

www.raandevo.se

LENA JOSEFSSON & KOMPANI RAANDE-VO

Teater
Alliansen

anställer

SKÅDESPELARE

med start 1 september 2017

Ansökan är öppen 1 mars – 30 april

www.teateralliansen.se

Vill Du bli LOGONOM?

Läs LOGONOM-programmet 120 hp på SMI – en tvåårig högskoleutbildning

SMI

- Du får kompetens att arbeta med
- muntlig kommunikation i olika former
  - rösten och talet i konstnärliga sammanhang
  - förebyggande röstvård
  - rösten och talet i ledarskap och kommunikation

Sista datum för ansökan 15 april. Läs mer på www.smi.se

STOCKHOLMS MUSIKPEDAGOGISKA INSTITUT

08-611 05 02

info@smi.se

www.smi.se

Urvalskommittén har sagt sitt, här är de 16 utvalda föreställningarna till Scenkonstbiennalen 2017!

Akvarium	Man Must Sing
Ankomsten	Teateri
Befrielsefronten	Örebro länsteater
Breaking Point	Alexander Weibel Weibel
Den avvikande meningen	Regionteater Väst
Det levda baklänges	Dramaten&/Osynliga teatern
Everything Remains	Juli/ Jon
Fäboland	Riksteatern
Goldberg Variations	Andersson Dance & Scottish Ensemble
(im)perfekta koreografier #1	c.off
Mens	Teater Tamauer
Missionären	Malin Hellkvist Sellén
People respect me now	Lumor
Salongen	Sveriges Radio Drama
Shapes of States	Stina Nyberg
Svindlande Höjder	moment:teater

**SCEN
SVERIGE**

**SCENKONST
BIENNALEN**

Norrköping 23-28 maj 2017

Scenkonstbiennalen arrangeras av Scensverige 2017 står Östgöteatern värd för festivalen.

UusiTeatteri presenterar: *Suomi Finland* 100

VILKET kalas!

Urpremiär
18.2.- 18.3.

SCEN:
Olympiateatern
Västmannag. 56
T-Odenplan

- lekfullt
om en 15-årig
teater och en
100-årig nation

www.uusiteatteri.se

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Utllysningar inom teater, dans
och film

Arbetsstipendium

Långtidsstipendium

Ansökningsperiod 4 mars-4 april

Internationellt kulturutbyte

Resebidrag

**Internationellt studiestipendium
(inom dans)**

Sista ansökningsdag 25 april

Konstnärsnämnden stödjer professionella konstnärers arbete, utveckling och internationella kontakter och håller sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala villkor.

www.konstnarsnamnden.se

K

Dansalliansen

Dansalliansen anställer dansare

Ansök 3 februari – 3 april 2017

Info om hur man ansöker finns på
www.dansalliansen.se

Vid frågor ring eller mejla
08-442 7990/ ansokan@dansalliansen.se

Förbundsnytt

Avtalsförhandlingar pågår!

Det blir tätt med förhandlingar i vår för Teaterförbundet för scen och film. Orsaken är att många ettåriga avtal slöts förra året. Först ut att förhandlas på scenkonstsidan är institutionsteateravtalet, det enskilt största avtalet. Delegationen är utsedd och består i stort sett av samma personer som vid förra årets förhandlingar.

– Institutionsteateravtalet omfattar väldigt många av förbundets medlemmar, inte minst våra visstidsanställda/frilansande medlemmar, säger förbundets jurist och ombudsman Julia Reinhard.

Vid tidningens pressläggning hade förbundet och motparten Svensk Scenkonst ännu inte utväxlat yrkanden. Förhandlingarna börjar i februari och ska förhoppningsvis vara klara i april.

Även filminspelningsavtalet är under pågående förhandling, och under våren påbörjas även förhandlingar om avtalen med Teater- och Danscentrum och privatteatrarna, liksom för talboksinsläsarna, biografanställda och dubbare.

Centralt i samtliga förhandlingar är löneuppräkningsfrågan, som styrs av märket – det vill säga nivån de stora industriförbunden kommer överens om. Förra året var märket 2,2 procent.

Ny överenskommelse med Astrid Lindgrens värld

Teaterförbundet för scen och film har sedan 2007 haft en säröverenskommelse med Astrid Lindgrens Värld eftersom verksamheten där på flera sätt skiljer sig från övriga privatteatrar.

Teaterförbundet har nu förhandlat fram en ny överenskommelse. Avsikten med den nya överenskommelsen är att den

ska frigöra löneutrymme för att skapa bättre förutsättningar för lönespridning bland de anställda.

Ta gärna hjälp av Teaterförbundets medlemsrådgivning om du vill diskutera lön eller annat i ditt avtal – innan du skriver på!

En dag i Medlemsrådgivningen

En medlem som var scenograf för en show hade inte blivit namngiven i creditlistan. Produktionsbolaget hade endast namngivit ett fåtal personer, men enligt upphovsrättslagen ska samtliga upphovsmän anges. Medlemmens agent kontaktade Teaterförbundet för att höra vad som kunde göras.

Showen var en samproduktion mellan ett produktionsbolag och SVT, och programmet visades på SVT Play. Teaterförbundet tog kontakt med SVT, och efter en förhandling namngavs samtliga upphovsmän, inte bara den aktuella medlemmen.

Har du frågor om lön, kontrakt, avtal eller något annat som rör din arbetssituation, kontakta Teaterförbundets jurister i medlemsrådgivningen på jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (mån-fre 9-12).

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Anna Carlson (skådespelare) ordförande, Minna Krook (koreograf), vice ordförande, Thomas Nörding (scen tekniker), Peter Schildt (filmregissör), Theresé Hörnqvist (producent).

Övriga ledamöter: Måns Clausen (skådespelare), Ulrika Dalenstam (producent), Robert Forsman (tekniker), Andrzej Glosniak (dansare), Zofi Nilsson (scenograf), Simon Norrtholm (skådespelare), Martyna Lisowska (musikalartist), Inga Onn (skådespelare), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör), Annika Stöberg (maskdesign film).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
[facebook.com/teaterforbundet](https://www.facebook.com/teaterforbundet)
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

Staffan Jylén och Wafa Jamil på galan.

Corki Glaser-Müller

Filmregissörerna höll egen gala!

Den 16 januari ställde filmregissörerna till med fest för sina medlemmar. Ett femtiotal regissörer dök upp och under kvällen delades det ut pris till samtliga regissörer som haft premiär under 2016.

– Vi ville hylla vårt yrke och fira alla som lyckas driva igenom sina visioner, men utan att samtidigt värdera innehållet, säger Anders Habenicht, en av ordförandena i Sveriges Filmregissörer, SFR, och den som hållit i förberedelserna.

– Idén med en egen gala där vi delar ut pris till varandra oavsett om det är kort, långt, fiktion eller dokumentärt kändes klockren direkt. Många upplevde galan som ett unikt tillfälle att umgås med bara andra regissörer vilket det sällan finns tillfällen för. Tanken är att ska bli ett årligen återkommande evenemang, fortsatte Anders Habenicht.

Väntat avgörande kring privatkopieringsersättning

I december fastställde Svea hovrätt att datorer och surfplattor omfattas av ersättningssystemet för privatkopiering, i det så kallade Samsungmålet. Domen var väntad, då Högsta domstolen i juni i fjol fastställde att iPhones omfattas av ersättningsordningen.

Det är glädjande att hovrätten gav Copyswede rätt även i detta fall, och att vårt juridiska arbete gett utdelning. Det ger bättre förutsättningarna för att kulturskapare ska få ersättning för sitt arbete, säger Ulf Mårtens, ordförande i Copyswede och vd för Teaterförbundets Rättighetsbolag.

Som företrädare för kulturskaparna har Copyswede, i enlighet med upphovsrättslagen, begärt ersättning för privatkopiering för datorer och surfplattor sedan 1 september 2013. Samsung valde att bestrida att ersättning på dessa produkter skulle utgå, varför Copyswede stämde Samsung för utebliven redovisning av hur importen sett ut.

Mötesplats Dans 2017

En mötesplats för professionella dansare och koreografer i Stockholm 9-10 mars.

Arbetsförmedlingen Kultur Media och Danscentrum Stockholm arbetar för att skapa möten inom dansområdet. Möten som syftar till att främja utveckling och generera uppdrag för dansare och koreografer.

Mötesplats Dans är ett unikt tillfälle, där uttagna dansare inom olika genrer under 2 dagar får möjlighet till kvalitativa möten i Danscentrum Stockholms lokaler. Mötesplatsen avslutas med en audition inför inbjudna koreografer.

Anmälan senast 12 februari

Via epost med personligt brev och bifogat CV, till: carina.lindberg@arbetsformedlingen.se

DANSCENTRUM
STOCKHOLM

Arbetsförmedlingen

Ett initiativ av Danscentrum Stockholm och Arbetsförmedlingen Kultur Media i samarbete med Teaterförbundet.

Teaterförbundet
/ för scen och film

STIPENDIER TILL SCENKONSTBIENNALEN

ANSÖK SENAST 24 FEBRUARI 2017

Teaterförbundet för scen och film delar ut 50 stipendier à 2 500 kr för deltagande i Scenkonstbiennalen i Norrköping 23-28 maj 2017. Stipendiet kan sökas av dig som är frilansare och aktiv medlem i Teaterförbundet, och som inte kan finansiera ditt deltagande på annat vis.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

- Skicka namn och personnummer till tf.medlemsinfo@teaterforbundet.se
- Skriv "Scenkonstbiennalen 2017" i ärenderaden.
- Sista ansökningsdatum är 24 februari.
- Stipendierna lottas ut bland de sökande.

Du kan få besked om du får stipendiet eller inte innan du anmäler dig till biennalen, men stipendiet betalas ut först efter att du har anmält dig.

Kalendarium

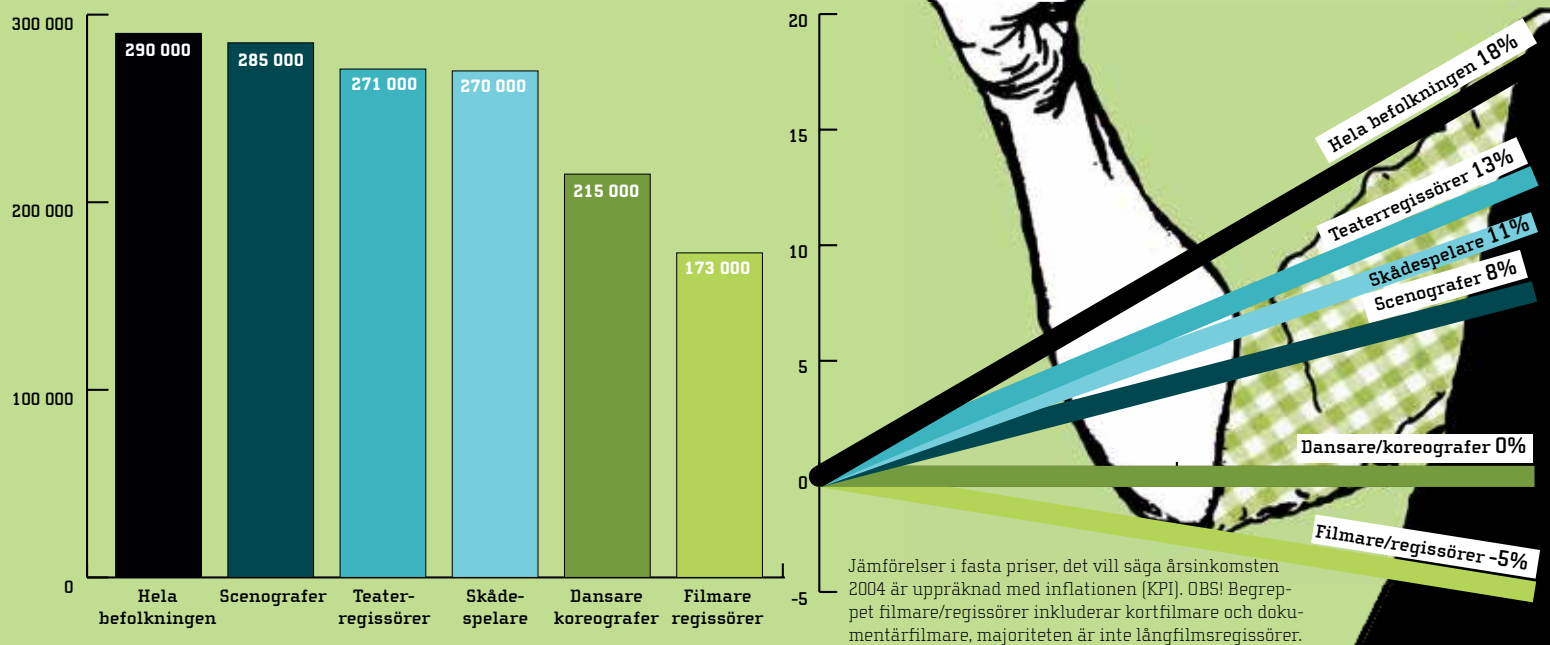
- 20 feb **Stream flow**
Workshop med Heidi Vierthaler i Malmö (Dansalliansen, Danscentrum Syd)
- 25 feb **The Undoing med Erica Sobol**
Workshop i Göteborg (Dansalliansen, Danscentrum Väst, Di Ambra)
- 27 feb **Gaga och FloWork**
– rörelse och improvisation. Workshop i Malmö för professionella skådespelare. (Teateralliansen)
- 2 mar **Stockholms Feministiska filmfestival**
Filmvisning, samtal och möten, Stockholm 2-5 mars.o
- 6 mar **Tempo Dokumentär Festival**
Festival i Stockholm med film, radio, foto, transmedia, seminarier, masterclasses.
- 9 mar **Mötesplats Dans 2017**
En mötesplats för professionella dansare och koreografer i Stockholm. (Danscentrum, Arbetsförmedlingen, Teaterförbundet)
- 13 mar **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 13 mar **Bara börja! Med Paula McManus**
Improviserad inspirationskurs i att börja skriva. (Teateralliansen)
- 20 mar **Gaga och FloWork**
– rörelse och improvisation. Workshop i Stockholm för professionella skådespelare. (Teateralliansen)
- 20 mar **Gaga för skådespelare och musikalartister**
Workshop med Hillel Kogan i Göteborg. (Kulturakademin Trappan)
- 20 mar **BUFF International Film Festival**
För barn- och ungdomsfilm i Malmö 20-25 mars.
- 27 mar **Internationella världsteaterdagen**
- 4 apr **Sång, språk och scenisk gestaltning**
Med Catherine Hansson och Pia Olby i Stockholm. (Teateralliansen)
- 4 apr **20 Quick Fixes 2017**
Kurs i att utveckla din kommunikation och konstnärliga ledarskap i Göteborg. (Kultur i Väst)
- 7 apr **Extending Opera**
En föreläsning Med Carl Unander-Scharin. (Kulturakademin Trappan)

Konstnärers inkomster halkar efter

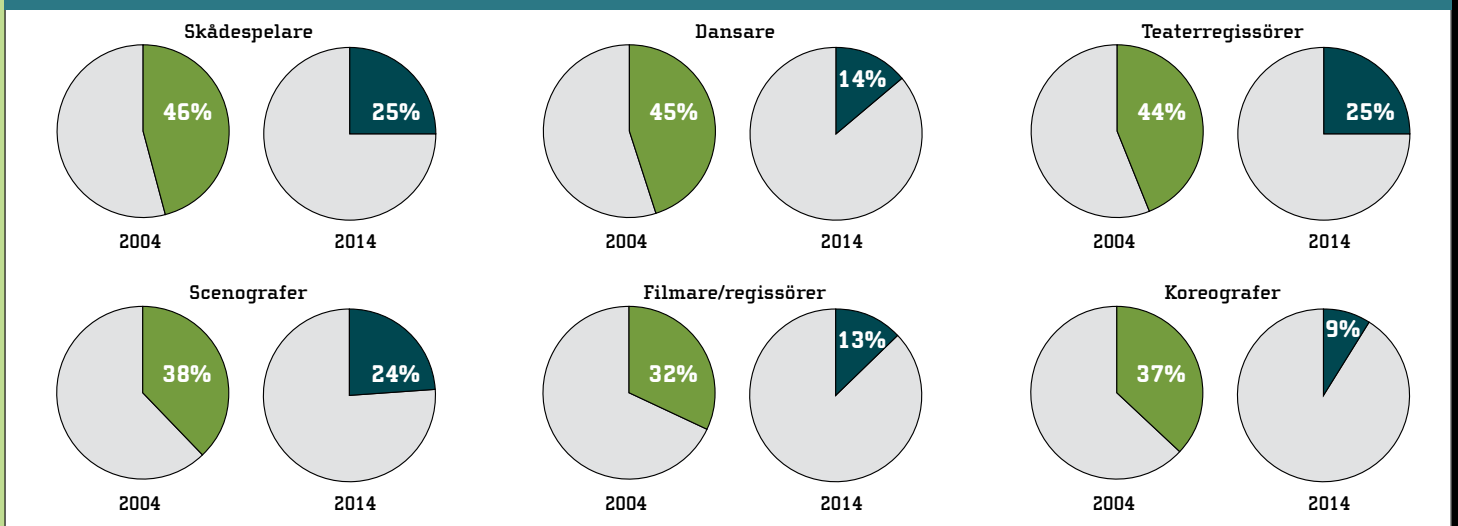
Inkomsterna för professionellt yrkesverksamma konstnärer har halkat efter rejält under de tio senaste åren, visar en ny undersökning. Även inkomstgapet inom flera scenkonstyrken har ökat. Teaterförbundet har lyckats hålla uppe löner genom kollektivavtal, men de som försörjer sig utanför avtalen har fått det sämre. De med lägst inkomster har också drabbats av en försämrad a-kassa. Läs mer om undersökningen på sid 9.

Medianvärdet av årsinkomster 2014 för olika yrkesgrupper   Förändring av medianvärdet av årsinkomst 2004-2014

Andel med arbetsmarknadsstöd 2004 och 2014

Arbetsmarknadsstöd: A-kassa och ersättning vid arbetsmarknadspolitiska program.